

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 8 · 16. oktober
Sesjonen 2019–2020

Møte onsdag den 16. oktober 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 8):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Une Bastholm, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:00:16]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsråd Sylvi Listhaug, utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide og statsråd Jøran Kallmyr vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Anniken Huitfeldt.

Anniken Huitfeldt (A) [10:00:45]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Det er ingen som har gjort mer for å bekjempe ISILs terrorvelde enn kurderne i Irak og Syria. Kurderne har vært ofre for ISIL, og kurderne har ofret seg i kampen mot ISIL. FN har omtalt ISILs angrep på jesidiene som folkemord. 11 000 kurdiske soldater har falt i kampen mot ISIL.

Da kurderne sto opp mot ISIL, ba de ikke Vesten om støtteklæringer og varme tepper, de ba om våpentrening og militær støtte. Det fikk de, bl.a. av den norske telemarksbataljonen. Men etter at kurderne har ofret seg og selv vært ofre, er det nå de som blir ofret og sviktet av omverdenen.

Utenriksministeren var veldig tidlig ute med å stanse norsk eksport av forsvarsmateriell til Tyrkia. Det var bra.

For en uke siden, 9. oktober, fordømte Tysklands utenriksminister Tyrkias offensiv i Nordøst-Syria på det sterkeste. Nederland gjorde det samme. Dagen etter, 10. oktober, fordømte Sveriges utenriksminister den tyrkiske offensiven. Samme dag kalte den danske utenriksministeren Tyrkias ambassadør inn på teppet. Også han var klar: Han fordømte.

Den norske ordbruken har vært langt mer forsiktig. Først sent mandag kveld, 14. oktober, etter at alle EUs 28 medlemsland hadde blitt enige om å fordømme, kom det endelig en fordømmelse fra det norske utenriksdepartementet.

«Man bör kalla saker och ting vid deras rätta namn», sa Olof Palme. Hvorfor måtte utenriksministeren vente så lenge med å fordømme Tyrkias militæroffensiv i Nordøst-Syria?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:02:54]:

La meg først si meg enig i mye av analysen til representanten Huitfeldt når det gjelder kurdernes situasjon. Dette er et angrep vi både har fordømt og møtt med veldig konkret og klar handling, særlig når det gjelder muligheten for eksport av militært materiell til Tyrkia.

Vår klare hovedprioritet fra den dagen angrepet fant sted, 9. oktober, var for det første å gå klart ut og kreve at Tyrkia måtte stanse operasjonene umiddelbart. Det var også helt i tråd med det jeg så at andre etter hvert gjorde. Det andre vi gjorde, var å kalle inn Tyrkias ambassadør til UD 10. oktober, hvor vi gjorde det synet helt klart. Vi brukte også formiddagen den 10. oktober til å sette en stopper for behandling av nye lisenssøknader for eksport av både forsvarsmateriell og flerbruksmaterielt til militær bruk. Det var vi blant de første landene – om ikke det første – som gjorde, i alle fall det første NATO-landet, og vi har vært tydelige og klare overfor tyrkerne på nøyaktig hva vi mener om dette.

Så ser vi en eskalering, der den humanitære situasjonen blir dramatisk verre. Vi ser også at angrepene ikke stopper, snarere tvert imot.

Samtidig med at EU kom med sin fordømmelse, gjorde vi det. I det ligger det at vi hele veien har vært klare og tydelige på hva vi mener om dette, og vi prioriterte den konkrete handlingen som gjaldt å få stoppet lisensiering av eksport av militært materiell. Vi opplever at det har betydelig klangbunn også i andre europeiske land, og at Europa er helt på linje her.

Det var i går et uformelt møte i NATOs råd, og det skal akkurat nå være et formelt møte i NATOs råd, der vi har tilkjennegitt akkurat den samme fordømmelsen og de bekymringene vi har, både for kampen mot ISIL, for den humanitære situasjonen og for sivilbefolkningen.

Anniken Huitfeldt (A) [10:04:56]: Jeg bare konstaterer at alle EUs 28 medlemsland måtte fordømme før Norge brukte de samme ordene.

I interneringsleirene sitter det mange kvinner og menn som på ulike måter har kjempet for ISIL. Vi hører at vaktholdet ved en del av disse leirene svikter, og at mange soldater nå drar for å kjempe mot de tyrkiske styrkene. Og det er en potensiell fare for at ISIL-fanger slippes løs.

Mitt spørsmål er om det er en reell mulighet for rettsoppgjør i regionen, eller om det er større sjanse for at disse menneskene faktisk blir straffet dersom de blir hentet hjem til land som f.eks. Tyskland, Nederland eller Norge.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:05:39]:

Diskusjonen om en eventuell straffeforfølgelse i regionen pågår jo mellom mange europeiske land. Foreløpig er det ikke funnet løsninger på en del av de store utfordringene man ser, f.eks. garantier mot bruk av dødsstraff. Prinsipielt mener Norge at en straffeforfølgning bør skje der hvor forbrytelsen er begått. Det er et anerkjent internasjonalt rettslig prinsipp, og det følger også vi. Samtidig har Norge lover og regler for å kunne håndtere det at de som er mistenkt for terrorhandlinger eller for tilslutning til en terrororganisasjon, kan straffedømmes også i Norge. Det varierer litt fra land til land i Europa, men vi har denne muligheten.

Så er det riktig som representanten Huitfeldt sier, at det er en bekymring for vaktholdet ved leirene, også fordi dette er noe SDF selv har uttalt kan bli en utfordring hvis de regrupperer kreftene sine til å bekjempe tyrkerne. Foreløpig er det vanskelig å si hvilke konsekvenser det vil få, men det er allerede rykter om at opp mot 800 skal ha rømt fra Ain Issa, som ligger ca. 25 mil fra Al-Hol.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Anniken Huitfeldt.

Anniken Huitfeldt (A) [10:06:53]: Det er svært få europeiske land som har hentet hjem ISIL-fanger, kanskje bare Kosovo, med deres helt spesielle historie. Fremskrittspartiet sier at det er uaktuelt å hente hjem en eneste ISIL-fange.

Mitt spørsmål er: Har Fremskrittspartiet vetorett i regjeringa, eller vil utenriksministeren se på hver enkelt sak individuelt og ikke utelukke å hente hjem enkelte dersom de kan straffeforfølges her hjemme?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:07:18]:

Det er riktig at det er svært få europeiske land som i noen grad har hentet antatte fremmekrigere tilbake, og det er det mange årsaker til. Når det gjelder spørsmålet om eventuell straffeforfølgning, er det et område som hører inn under justisministeren, og da ber jeg om at han i så fall får det spørsmålet og svarer på det.

Vi har over tid uttrykt vår sterke bekymring for særlig barn. Det er også derfor vi har hentet hjem fem foreldreløse barn fra Al-Hol. Det gjorde vi i juni, og det var viktig av humanitære årsaker. Vi ser også at når vi vurderer hvordan andre europeiske land gjør det, er det riktig at det er få, om noen, som har hentet antatte fremmekrigere og for så vidt også barn.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgings-spørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:08:18]: Jeg vil stille et oppfølgingsspørsmål til statsråd Kallmyr. Det er om det er slik at Fremskrittspartiet motsetter seg at det hentes

hjem en eneste ISIL-fange dersom de kan straffeforfølges her hjemme, og at det gjelder for hele regjeringas politikk.

Statsråd Jøran Kallmyr [10:08:29]: Fremskrittspartiet har hatt som holdning at man ikke skal ta hjem IS-mødre gjennom det konsulære sporet, men har akseptert at barn kan komme tilbake til Norge.

Spørsmål om straffeforfølgelse er det ikke justisministeren som skal ta stilling til, men påtalemyndighetene. Påtalemyndighetene er uavhengige i Norge. Hvis f.eks. disse personene kommer hjem for egen maskin, eller kommer hjem i det hele tatt, er det påtalemyndighetene som vurderer om det skal igangsettes straffeforfølgelse av dem. Det er også påtalemyndighetene som må vurdere om det er grunnlag for å begjære utlevering av disse nå. Det kan skje hvis påtalemyndighetene f.eks. har en sak der de føler det er viktig å få personen tilbake til Norge for straffeforfølgelse. Da kan ting som unndragelsesfare der de er, altså fare for at man ikke får en rettergang i saken, være et av momentene som spiller inn i påtalemyndighetenes vurdering.

Presidenten: Mani Hussaini – til oppfølgingsspørsmål.

Mani Hussaini (A) [10:09:42]: For Arbeiderpartiet var det viktig å være tidlig ute og fordømme det som tyrkerne nå driver med i Nord-Syria. For Arbeiderpartiet har det vært viktig å vise støtte til kurderne og gjøre det tidlig. «Fordømmelse» er i utenrikspolitikken det sterkeste ordet man kan bruke. Dessverre synes jeg ikke vi fikk et godt svar fra utenriksministeren på hvorfor det tok så lang tid. Kanskje er det fordi regjeringen, som i veldig mange andre utenrikspolitiske saker, har vært etterdiltere og ikke turt å ta et standpunkt tidlig. Her skal jeg gi utenriksministeren mulighet til å ta et tidlig standpunkt, et sterkt standpunkt: Vil utenriksministeren slutte seg til de amerikanske sanksjonene og straffetiltakene mot tyrkiske statsråder?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:10:35]:

For det første er jeg helt uenig i situasjonsbeskrivelsen til representanten Hussaini. Jeg skulle gjerne hatt gode eksempler på når representanten mener at Norge er etterdiltere. Vi tar våre politiske beslutninger ut fra hvordan en situasjon er. Det er derfor vi har fordømt det tyrkiske angrepet, og det er derfor vi har tatt klare og konkrete skritt for å bidra til at man f.eks. ikke eksporterer våpen og ammunisjon til Tyrkia. Det vil jeg også tro at representanten Mani Hussaini er enig i – og at det, som det aller viktigste, var viktig å få gjort det tidlig og betydelig tidligere enn alle andre. Jeg registrerte heller ingen fordømmelse i de første kommentarene fra Arbeider-

partiet, men det er sikkert noe som beror på en misforståelse.

Til spørsmålet om sanksjoner: Det er noe som må vurderes i en bredere krets, som det alltid gjøres. Vi har ikke for vane å ha ensidige sanksjoner fra norsk side, men jeg antar at dette er et spørsmål som kommer til å komme opp også i en bredere europeisk krets. Da har Norge en klar tradisjon for å vurdere å slutte seg til det.

Presidenten: Mani Hussaini – til oppfølgingsspørsmål.

Mani Hussaini (A) [10:11:39]: Det som skjer i Nord-Syria, i de kurdiske områdene, er forferdelig på veldig mange måter, men kanskje er en av de tingene som er forferdelig synd, at det er et tilbakeslag for den demokratiske bevegelsen som har funnet sted der. Barneekteskap, shariadomstoler og tvangsekteskap er blitt forbudt, kvinner har fått medbestemmelse, og demokratiet har begynt å blomstre. Dessverre ser vi at denne krigen også bidrar til at kanskje ett av få demokratiske håp i en region full av undertrykkelse nå blir slått tilbake. Ett av de forslagene som jeg håper utenriksministeren vurderer – og jeg håper hun kan gi meg svar på det – er om man kan ta initiativ til fredsbevarende styrker i områdene som er i krig. Dette er blitt en krig mellom land, ikke bare ett land og en kurdisk milit. Vil Norge vurdere å ta initiativ til fredsbevarende FN-styrker i de områdene?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:12:48]: Jeg er enig i beskrivelsen av det som så ut til å kunne være en bevegelse i retning av en mer demokratisk holdning i regionen. Det synes jeg var positivt, og det er også en av årsakene til at vi veldig klart har støttet opp om kampen mot ISIL. Det har vi gjort både politisk, økonomisk og militært, og det gjør vi fortsatt. Vi har samtidig vært veldig tydelige på at den kampen ikke er over, og jeg tror vi nå ser konsekvensene av at noen dager med angrep og endringer i regionen kan føre til at ISIL igjen begynner å få fotfeste – som de har fått enkelte steder. Det er en dramatisk situasjon som vi har en felles interesse av å slå tilbake. Det opplever jeg er det samme budskapet som flere andre europeiske land også gir.

Så til spørsmålet om fredsbevarende styrker: Det er noe som i så fall må vedtas av FNs sikkerhetsråd, og det må være basert på mer enn at vi nå har sett én uke med kamper. Disse spørsmålene diskuteres nå i Sikkerhetsrådet, sannsynligvis også mer i løpet av denne uka. Det var en diskusjon for et par dager siden, og jeg regner med at dette også blir en viktig del av vurderingene framover.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings-spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:14:13]: NATOs parlamentarikarforsamling var samla i London sist helg, og etter talen til generalsekretær Jens Stoltenberg var det til dels heftige utsegner frå mange land – med støtte til kurdarane og med frykt for destabilisering i regionen, at ISIL-fangar skulle rømme, og at Russland skulle få eit sterkare tak.

Noreg har ei fri stemme. Me er ikkje bundne korkje av EU eller andre konstellasjonar. Me kan ta initiativ. Me har vist i mange omgangar at Noreg kan bidra til å få fart på prosessar som kan føre til fred. Så spørsmålet mitt er: Kva initiativ vil utanriksministeren og regjeringa ta for å få i gang ein prosess som kan leie fram mot ei tyrkisk tilbaketrekking frå Nord-Syria og ei fredeleg utvikling?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:15:11]: Hvis vi går til det som var situasjonsbeskrivelsen først, dette med destabilisering og mulighet for rømming av fanger, osv., så er det helt reelt. Det har jo også vært en viktig del av vår kritikk mot operasjonen at den setter tilbake framskritt som er gjort i regionen, kampen mot ISIL, og ikke minst at den har en destabiliserende effekt, som også har store humanitære konsekvenser. Det er et relativt lite geografisk område med allerede flere hundre tusen internt fordrevne, og det kommer stadig flere til, dag for dag, etter som operasjonen pågår.

Når det gjelder ulike initiativ, foregår det nå mange konsultasjoner både mellom EU-land og mellom EU-land og Norge. Selv om vi har en klar og uavhengig stemme, har vi også stor interesse og nytte av å samarbeide med andre likesinnede land i denne type spørsmål. Jeg skal på et tysk-nordisk utenriksministtermøte i morgen, og denne saken vil også bli diskutert der. Og selv om vi nå ikke ser konkrete ønsker om fredssamtaler eller våpenhviler, mener jeg at dette er initiativ og diskusjoner som også Norge både kan og skal være med på framover.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:16:34]: Kurderne har vært spydspissen i kampen mot ISIL og gjort store oppofrelser for å bekjempe ISILs terrorhær. Det vi nå har sett, er at de samme kurderne har blitt forrådt av USA og av president Trump. Det er en ekstremt alvorlig situasjon.

Jeg vil berømme regjeringen for at man var tidlig ute med å stoppe våpeneksport til Tyrkia. Jeg etterlyste på vegne av SV lenge en klar fordømmelse – jeg er glad for at den kom til slutt. Nå mener jeg det er på sin plass at Norge ikke venter på andre land, men går foran i spørsmålet om sanksjoner. Det er helt avgjørende at den tyrkiske regjeringen nå opplever at handlinger får conse-

kvenser. Vil Norge ta initiativ til sanksjoner, gå foran og diskutere dette med andre europeiske land?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:17:44]:

Til kurdernes situasjon først, som representanten innledet med: Det er helt riktig at kurderne har vært spydspissen i kampen mot ISIL. Vi har samarbeidet nært med dem, USA har samarbeidet nært med dem, og det har hele anti-ISIL-koalisjonen.

Det er selvfølgelig et paradoks å høre representanten Lysbakken snakke varmt om det nå, all den tid SV jo har vært imot at Norge skal delta militært og støtte opp om kurderne og SDS, hele veien. Det kan hende at det også er et standpunkt som er i bevegelse, men jeg syns allikevel det er interessant å legge merke til den rørende omsorgen som nå er for å støtte opp om det – som jeg mener vi burde gjøre hele tida, og det har vi også gjort i vår regjeringstid.

Så er spørsmålet om sanksjoner for så vidt komplekst, og vi har ingen tradisjon for – det vet representanten Lysbakken godt fra sin egen tid i regjering også – å gjøre dette alene. Men de diskusjonene som nå pågår bl.a. fordi amerikanerne nå *ser ut til*, understreker jeg, å innføre sanksjoner – vi vet ikke helt ennå – er diskusjoner vi også deltar i.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:18:50]: Det er helt riktig at SV er imot å sende norske soldater i krig i amerikanske krigsoppdrag, og jeg mener at det som har skjedd nå, viser veldig godt hvorfor det er klokt, når vår største allierte rett og slett ikke er til å stole på, sånn som det er demonstrert for all verden i denne saken. Det bør være et større problem for dem som er forkjempere for vantenkning i norsk utenrikspolitikk, enn for oss som er for større uavhengighet fra USA.

Men spørsmålet står, for det er ikke godt nok å si at Norge vil vurdere sanksjoner hvis andre land går foran. Spørsmålet er hvorfor ikke Norge kan gå foran, og om Norge vil ta initiativ overfor andre europeiske land til å få til sanksjoner mot Tyrkia fra både NATO-allierte i Europa og andre land som står oss nær i denne saken.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:19:49]:

Dette er som sagt et spørsmål som nå diskuteres. Vi er én uke inne i operasjonen, og flere ting diskuteres, bl.a. våpenhvile og utsiktene til det, det å få stoppet operasjonen umiddelbart og ikke minst også hvordan man skal håndtere Tyrkia i denne situasjonen, men også det mer langsiktige spørsmålet rundt f.eks. kampen mot ISIL og hvordan det skal kunne håndteres.

Så er det lett å være enig i kritikken av at USA i denne saken ikke har opptrådt verken spesielt tydelig eller enhetlig. Den kritikken tror jeg de aller fleste deler. Men jeg vil allikevel understreke at det å kunne føre kampen mot ISIL hadde ikke vært mulig for kurderne uten den militære støtten som Norge og andre har gitt bl.a. til kapasitetsbygging. Man må gjerne i ettertid være kritisk til USA som alliert, og det har jo SV en god tradisjon for, men det hadde altså ikke vært mulig å være der vi er i kampen mot ISIL i dag, uten den militære støtten som bl.a. Norge har gitt.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:20:53]: Militær bekjempelse av ISIL har vi vært sterkt for hele veien. Et annet spørsmål er når Norge skal stille soldater til rådighet i amerikanske operasjoner. Vi har gang på gang fått tydelig se hvorfor vi bør være forsiktige med det.

Jeg har lyst å stille utenriksministeren et annet spørsmål. Justisministeren var på Dagsrevyen i går og fortalte om regjeringens forberedelser til en ny flyktningkrise i forbindelse med denne situasjonen. En av grunnene til at mange europeiske land nå er tilbakeholdne, er at Erdogan i praksis holder Europa som gissel ved å true med å åpne portene til Europa for flere flyktninger. Da sa justisministeren til NRK om forholdene regjeringen legger opp til:

«Det skal være kjempeenkelt. Vi skal ha kontroll på dem og sjekke om de har smittsomme sykdommer.»

Jeg kunne ikke se noe i den saken om at mange faktisk kan komme til å ha behov for beskyttelse.

Hva gjør utenriksministeren for å jobbe for at flyktninger som nå kan få behov for beskyttelse i regionen, får det?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:22:01]:

Jeg skal komme til det, men bare én siste visitt til spørsmålet om militær deltakelse i kampen mot ISIL: Det er nesten enda mer oppsiktsvekkende at Audun Lysbakken nå sier at man er for militær bekjempelse av ISIL – til og med «sterkt for» – men det er altså alle andre enn Norge og våre allierte som skal gjøre jobben. Det er et interessant standpunkt, men det er for så vidt i god SV-tradisjon.

Så til spørsmålet om situasjonen i regionen når det gjelder flyktninger: Det er ingen tvil om at Tyrkia har gjort en stor jobb med å huse og ta imot flyktninger. Det er ca. 4 millioner flyktninger som har kommet til Tyrkia. Det er også inngått en avtale mellom EU og Tyrkia om håndtering av flyktningene. Jeg mener at vi foreløpig må legge til grunn at den avtalen ligger der, men vi er også

forberedt på at det kan skje endringer. Det betyr f.eks. at vi gjennom statsbudsjettet nå har økt vår innsats til stabilisering av sårbare stater, og da er Irak ett av landene. Da er også Syria, og en tidlig innsats der, et annet av landene vi jobber med, for å bidra til å dempe effektene av flere flyktninger i regionen.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:23:27]: NATO-landet Tyrkias ulovlige invasjon av Syria har drevet hundretusener på flukt. Islamistmilitsene som Tyrkia har sendt inn i striden, henretter nå kurdiske politikere, og Erdogan-regimets planer innebærer – som vi vet – at det nordøstlige Syria skal renses for den kurdiske befolkningen.

Vi må nok slå fast at tiltakene Norge og andre har gjort til nå, ikke akkurat har hatt stor effekt, for drapstallene stiger, i takt med at tallet på fordrevne også øker. Hvis vi mener alvor med fordømmelsen av Tyrkia, må det innføres nye tiltak, etter vårt syn.

Vil regjeringen ta initiativ til at FNs generalforsamling henstiller til medlemmene om å innføre sanksjoner mot Tyrkia for å stanse både invasjonen og den etniske rensingen av kurdere i området?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:24:21]: Jeg deler representanten Moxnes' bekymring for det å drive flere hundre tusen mennesker på flukt – mange av dem er allerede internt fordrevet i området, og flere kommer det etter alt å dømme til å bli. Det er et område som i utgangspunktet huser 1,7 millioner mennesker, og de siste tallene vi har, er at det er ca. 160 000 nye internt fordrevne. Det er tall som dessverre oppdateres hver eneste dag, og nye kommer til.

Vi er også veldig bekymret for den humanitære situasjonen. Vi har allerede lovet – og vi gjennomfører det løftet – 10 mrd. kr i humanitær støtte til Syria og nabolandene. Men hvis vi får en ny situasjon, med mange internt fordrevne, må vi også vurdere nye tiltak og se på om både midler og samarbeidspartnere kan fortsette som i dag. Det er i så fall FNs sikkerhetsråd som fatter sanksjonsvedtak, og det skal være nye diskusjoner der, sannsynligvis i løpet av denne uka.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:25:28]: Kurderne har vært våre fremste allierte i kampen mot IS. Nå er det et NATO-land, som er føret med våpen fra NATO, deriblant Norge, som er i ferd med å knuse kurderne og drive hundretusener på flukt, som ministeren tok opp.

Vi har flere pressmidler hvis vi virkelig vil legge press på Tyrkia. For eksempel ble landet utvist fra kampfly-

programmet som straff for å ha kjøpt russisk luftvern. Norge og vestlige land har også brukt utvisning av utenlandske diplomater som reaksjon mot land som beskyldes for forbrytelser.

Vil regjeringen på den bakgrunn be om at NATO krever umiddelbar tyrkisk tilbaketrekning? Vil regjeringen også vurdere å utvise tyrkiske diplomater for å legge press på landet, slik vi har gjort i andre tilfeller tidligere?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:26:24]: Som jeg var litt inne på i et av mine tidligere svar, var det en uformell diskusjon i NATOs råd i går. Det var en klar tilbakemelding fra de europeiske allierte som tok ordet, og fra USA, som krevde umiddelbar stans i operasjonen, og som også krevde både tilbaketrekning og at det inngås en våpenhvile. Det var også vårt klare budskap i NATO. Det kommer til å være et formelt møte i dag, som vel pågår akkurat nå, hvor vi kommer til å gjenta våre budskap, og hvor det etter alt å dømme er en enda tydeligere linje, fordi alle landene da sannsynligvis kommer til å ta ordet, i motsetning til hvordan det er under et uformelt møte.

Det er flere saker som er utfordrende i forholdet til Tyrkia nå. Det ene er, som representanten Moxnes var inne på, kjøp av det russiske luftvernssystemet S-400. Det har ført til eksklusjon fra F-35-programmet. Men vi har også andre spørsmål som diskuteres med Tyrkia i NATO.

Vi har ikke vurdert at det skulle være aktuelt å utvise den tyrkiske ambassadøren. Det er fordi vi ønsker å fortsette å ha en dialog om disse spørsmålene og påvirke Tyrkia i riktig retning.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:27:34]: Jeg takker for svaret.

Også ved tidligere anledninger, når det har vært snakk om kanskje mindre alvorlige hendelser enn det som nå skjer i Nordøst-Syria, har Norge kommet med tydelige diplomatiske reaksjoner mot andre land. Nå har vi altså et NATO-alliert land som er ansvarlig for en situasjon som er farlig for stabiliteten i området, noe som går ut over sivile, og som fører til en massiv flyktningstrøm – foreløpig internt i Nordøst-Syria – og til drap på sivile, deriblant folkevalgte. I en slik situasjon trengs det etter vårt syn tydeligere press og minst like tydelige diplomatiske reaksjoner som Norge tidligere har innført mot nasjoner som har vært ansvarlige for kanskje mindre forbrytelser enn det vi nå ser.

Derfor er spørsmålet mitt, som jeg gjerne vil ha et svar på, om vi ikke av den grunn bør vurdere lignende tiltak nå – fordi det har vært tydelige reaksjoner tidligere, noe som kanskje nå trengs overfor landet Tyrkia.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:28:40]:

Jeg svarte på det spørsmålet i forrigerunde. Men jeg må nok også si at slik som situasjonen er nå, hvor det er en unison fordømmelse fra europeiske land og fra USA av det som nå skjer, er det også et behov for å ha en dialog med Tyrkia for å få stanset operasjonen. Det kan kombineres med andre virkemidler, men håpet om å få til en våpenhvile er foreløpig ikke så stort, selv om vi fortsetter å kreve det og jobbe for det. Men hva som i den nåværende situasjonen skulle bli bedre av å kutte diplomatiske forbindelser, som er et av de absolutt sterkeste virkemidlene vi har, er for meg veldig uklart. Vi er avhengige av at vi kan forsøke å påvirke Tyrkia, sammen med våre europeiske og andre allierte, og sammen med EU, til å få operasjonen til å opphøre umiddelbart. Det er vår målsetting.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:29:45]: Jeg vil da minne om hva ambassadøren sa til Klassekampen i går. Han sa:

«Vi kommer ikke til å stanse, det er ikke mulig. Vi vil stabilisere regionen, vi vil gjøre syrerne lykkeligere der og vi vil lette noe av byrden som Tyrkia nå bærer, som vertsland for fire millioner flyktninger. Dette er en antiterroroperasjon, ikke en invasjon.»
Og videre:

«Vi vil sette en stopper for denne trusselen selv om hele verden er imot oss.»

Dette er uttalelser som kan tyde på at Tyrkia akter å fortsette invasjonen sin og militæroperasjonen i Nordøst-Syria, og at det presset som har vært så langt, kanskje ikke har hatt ønsket effekt.

Derfor er mitt spørsmål, som jeg ønsker å følge opp litt videre: Tyder ikke dette på at det trengs litt hardere lut, også fra NATO-allierte, enn det vi har sett fram til nå, ettersom Tyrkia tydeligvis står på sitt og ikke akter å gjøre noe som helst for å stanse operasjonen, gitt de foreløpige reaksjonene fra allierte?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:30:50]:

For det første er det ikke unaturlig at en ambassadør snakker på vegne av den tyrkiske regjeringa – det gjør også våre ambassadører på vegne av den norske regjeringa. Så det er ikke nødvendigvis ambassadørens eget standpunkt og egne tanker, han har selvfølgelig en instruks om hva han skal si.

Vi er en uke inn i en dramatisk militæroperasjon som både vi og andre har fordømt. Vi har fortsatt et håp om at det skal være mulig å få stanset operasjonen og få til en våpenhvile. Det er nå betydelig bevegelse og dynamikk blant nære allierte, blant europeere og USA, og det er viktig at det presset som nå helt tydelig ligger på Tyrkia, og

som oppleves sterkere og sterkere for hver dag, også får virke – med den hensikt at militæroperasjonen avsluttes umiddelbart, og at vi får en tyrkisk tilbaketrekning.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:31:58]:

En av regjeringens store prestisjereformer i forrige stortingsperiode var den såkalte nærpolitireformen, en gedigen sentralisering av politiet. I 2018 hadde Erna Solberg en pressekonferanse. Hun var veldig stolt, og hun uttalte med kraft: «Men har dere merket noe? Kritikken mot reformen har stilnet.» Noen måneder etterpå kunne vi lese i media at tillitsvalgte i elleve av tolv politidistrikt mente det var kriselignende tilstander i politiet. Det har kommet flere forskningsrapporter etter den tid, og i vår, i april, kom det en forskningsrapport fra Arbeidsforskningsinstituttet, der to tredjedeler av de som hadde svart i politiet, sa at de gikk hjem med en dårlig følelse etter jobb fordi situasjonen var slik at de ikke hadde nok ressurser, ikke hadde nok tid, til å følge opp krevende saker.

I fjor var det altså elleve av tolv politidistrikter som sa at det var kriselignende tilstander. Etter å ha hørt alle festtalene til regjeringen skulle en jo tro at ting kunne gå litt i riktig retning, men så gjennomførte Politiets Fellesforbund en ny undersøkelse, som ble offentliggjort i august, der de spurte hovedtillitsvalgte i de tolv distriktene om politiet hadde kommet nærmere folk, eller om de hadde blitt fjernere. Da svarte tolv av tolv at det var blitt dårligere – de hadde blitt fjernere, og situasjonen var mer kritisk.

Så kom jo statsbudsjettet nå, og hva er det lederen for Politiets Fellesforbund uttaler helt konkret? Han sier at med det budsjettet kommer det til å bli kutt rundt omkring i politidistriktene i Norge, at folk må sies opp. Det er svaret fra regjeringen.

Mitt spørsmål til statsråd Kallmyr er: Er statsråd Kallmyr enig i det Erna Solberg sa i fjor, at kritikken mot reformen har stilnet, eller er han enig med alle de tusenvis av politifolk som har sagt så tydelig fra?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:34:01]: Nærpolitireformen er en svær reform. Det er 17 000 ansatte i politiet. Så at det vil bli kritikk under gjennomføringen av reformen, er ikke overraskende. Dette er også en kritikk som vi er nødt til å ta på alvor. Vi er nødt til å gjennomføre tiltak underveis for å kunne justere reformen. Derfor har jeg også annonsert overfor Stortinget at jeg kommer til å legge fram en melding som kommer medio november, der vi nettopp skal gjøre de nødvendige justeringene og ta de nødvendige grepene.

Jeg la også merke til at Politiets Fellesforbund noen minutter etter at budsjettet ble lagt fram, med et klart

forbehold om at de hadde regnet riktig, mente at det var for lite i budsjettet. Da hadde de gjort følgende regneøvelse: De hadde sett på totalsummen som var foreslått for politiet for 2020, sammenlignet det med 2019-budsjettet og kommet til at det er 600 mill. kr i økning, og at 500 mill. kr av det beløpet skal dekke pris- og lønnsvekst. Dermed mente de at det ikke var rom for den økningen på 350 mill. kr som regjeringen hadde vært ute og sagt skulle komme for å styrke politiet. Men det er rett og slett en liten regnefeil. Hvis man sammenligner årets budsjett med fjorårets, må man huske at i fjorårets budsjett lå en rekke engangsutgifter. Jeg regner med at også representanten Slagsvold Vedum er enig med meg når jeg sier at de helikoptrene vi kjøpte for 300 mill. kr i fjor, har vi ikke lyst til å betale en gang til for, for de er betalt i år, og de kom i år. Det forklarer dermed 300 mill. kr av de 600 mill. kr. Regjeringen har altså lagt fram et budsjett som reelt sett styrker politiet med over 350 mill. kr.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:35:45]: Igjen opplever vi en regjering som sier at det er de som har uniformen på, som gjør feil. Av de i politiet som ble spurt om situasjonen har blitt bedre eller dårligere etter reformen, svarte 80 pst. at beredskapen enten har blitt dårligere eller i hvert fall ikke bedre. 90 pst. svarte at det forebyggende arbeidet enten hadde blitt dårligere eller i hvert fall ikke bedre. Det var 4 500 politifolk som svarte.

Politiets Fellesforbund har gang etter gang det siste året sagt fra om kriseliknende tilstander, men statsministeren sier at alt er bra, og at kritikken har stilnet. Jeg snakket senest i går med lederen i Politiets Fellesforbund etter at de hadde hatt møte med bl.a. Politidirektoratet, om hva han mener om budsjettet nå når de har fått jobbet tettere med det. Politiets Fellesforbunds klare melding er at med det budsjettforslaget som foreligger, kommer akkurat det de har sagt, til å skje – det blir mer krevende, det blir tøffere, og det kommer til å bli oppsigelser i en del politidistrikt fordi ressursknappheten er stor.

Er det slik at de tillitsvalgte i politiet gang etter gang tar feil, og at det er regjeringen som alltid har rett – som er langt fra hverdagen til folk?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:36:46]: Det er ikke slik at det er enten svart eller hvitt. Det er ikke slik at vi har sagt at vi ikke tror på det de tillitsvalgte i politiet sier. Jeg har reist rundt i hele landet, besøkt alle politidistrikt, brukt mye tid på de tillitsvalgte og fått meget gode og konstruktive tilbakemeldinger. Det er tilbakemeldinger som vi har tatt med oss i arbeidet med meldingen, og som kommer til å bli vektlagt i meldingen.

Et av resultatene vi har sett fra alle samtalene vi har hatt med de tillitsvalgte rundt omkring i Norge, er 83 mill. kr til styrking av etterforskningsbiten fordi tilbakemeldingen fra nær sagt alle politidistrikt var at der er det noen store utfordringer. Det er mye takket være at vi faktisk har hørt på de tillitsvalgte. Vi har aldri sagt at vi ikke skal kunne gjøre justeringer i politireformen, at vi ikke skal kunne ta vurderinger underveis. Men vi må ikke glemme det store bildet – at nå får vi også tatt kriminalitet som vi ikke hadde mulighet til før vi satte i gang reformen, bl.a. den alvorlige trenden med overgrep mot barn.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Emilie Enger Mehl.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:38:02]: I en rapport om beredskapen i Øst politidistrikt fra i sommer går det klart fram, det står faktisk svart på hvitt, at innbyggerne i Nesodden kommune sjelden eller aldri kan forvente å få hjelp fra politiet innenfor kravet til responstid fordi kommunen har for få innbyggere til at politiet vil prioritere å sende politifolk dit framfor å beholde dem i tettbygde strøk.

Da justisministeren kommenterte det i VG den 5. september, viste han nettopp til at regjeringen ville øke antallet politifolk i statsbudsjettet for 2020. Men som vi har hørt, sier Politiets Fellesforbund nå det stikk motsatte. De sier at med det budsjettet som er lagt fram, vil situasjonen bli enda verre. Senest i går sa lederen i PF at det vil bli oppsigelser av politifolk.

Mener justisministeren at årets budsjett vil gjøre situasjonen bedre, eller vil han lytte til politifolk som sier at det vil bli enda verre?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:39:02]: Vi har lagt opp et statsbudsjett hvor vi øker budsjettet til politiet med over 600 mill. kr – det er inkludert de pengene som går til pris- og lønnsvekst. Den reelle veksten er på 600 mill. kr. En del skal gå til IKT-sikring, IKT-fornyelse, som gjør at driften blir mer effektiv og sikrere, men det er altså 350 mill. kr som reelt sett skal styrke Politi-Norge, og det aller meste av det kommer til å gå til politidistriktene. Det er satt av penger til å ansette nyutdannede som går ut av Politihøgskolen i 2020. Det er satt av 100 mill. kr til det, og det er mindre enn en halvårs-effekt, for de blir ferdigutdannet i mai, og så blir de ansett i sommervikarstillinger som strekker seg til litt ut på høsten. Hvordan man da, etter så kort tid, kan fastslå at dette vil føre til oppsigelser i Politi-Norge, har jeg veldig vanskelig for å forstå.

Presidenten: Emilie Enger Mehl – til oppfølgings-spørsmål.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:40:06]: Statsbudsjettet har alle de siste årene ført til oppsigelser som følge av politibudsjettet, så det er ikke noe nytt. Det hjelper ikke med bortforklaringer om tall, for folk føler at beredskapen blir dårligere – det gjør både innbyggere og politifolk.

I sommer ble Olga på 83 år slått ned av en raner utenfor minibanken på Dombås. Da var det ikke politi i nærheten. Det var en 70 år gammel mann, som tilfeldigvis var der, som måtte ta hånd om raneren og få Olga trygt ut av situasjonen. Politiet kom ikke før to og en halv time senere. Det mener jeg er en katastrofe for beredskapen. Dette skjedde i Innlandet politidistrikt, som har den laveste andelen av tilfeller der politiet er først på stedet. Bare i 8,8 pst. av alle utrykninger er politiet først på stedet – ellers er det ambulanse, brannvesen eller frivillige borgere som må ta ansvar i situasjoner som dette.

Spørsmålet er: Synes ministeren det er greit at Olga og andre innbyggere i Norge ikke kan få hjelp av politiet når de havner i en nødsituasjon?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:41:10]: Dette er en generalisering som man ikke kan trekke ut fra en enkelt-historie. Det er ikke slik at hvis man ringer politiet, er det brannvesenet som kommer først. Men det er statistikk som viser at politiet kommer først i bare 15 pst. av tilfellene hvis man ringer brannvesenet først. Det er kanskje en god grunn til å ringe brannvesenet først. Det hjelper lite med en politibetjent hvis det brenner i garasjen.

Jeg har lyst til å utfordre representanten lite grann på det hun sier om at det har blitt færre politifolk rundt omkring i Norge. Kan du peke på ett eneste distrikt i Norge som har fått færre politifolk siden 2013? Og hvis du har tenkt å svare ja på det, har jeg lyst til å opplyse om at det er nesten 1 500 flere politifolk ansatt rundt omkring i distriktene, og alle distrikt har fått en kraftig økning.

Presidenten: Presidenten vil bare minne statsråden på at talen skal rettes gjennom presidenten, og at man bytter ut ordet «du».

Per Olaf Lundteigen – til oppfølgingsspørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:42:19]: Første bud i god ledelse er å få med seg arbeidsfolka, få med seg fagfolka, de som skal gjøre jobben. Det som er kjennetegnet ved dagens politi, er at det er lang vei til lederne, fagfolka blir mindre sett, og det er store fagmiljøer som er langt unna. Store tjenestesteder, altså i de store byene, er blitt vingeklippet. Sjefen har mistet daglig lederansvar, eksempelvis for etterforskerne. Vi har fått en avstandsledelse i politiet, i praksis tungvint for å løse sakene. I Sør-Øst politidistrikt er det full forbannelse

blant fagfolkene – full forbannelse – og dette er overlevert til statsråden i en femti siders rapport i sommer. Der heter det bl.a. at det telles, det som kan telles, men ikke det som teller. Det er presist sagt. Vil statsråden nå ta systemkritikken på alvor og gjeninnføre full stedlig ledelse på politistasjonene?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:43:23]: Den kritikken som er kommet fra de ansatte i Sør-Øst politidistrikt, er blitt tatt på stort alvor. Det er skrevet en rapport som jeg har fått, om de ansattes egne opplevelser av situasjonen. Det er en rapport som vi har vektlagt i våre vurderinger og i vår styringsdialog med Politidirektoratet.

Det er også slik at selv om man har spesielle utfordringer i ett politidistrikt, kan man ikke si at slik er det over hele landet. Det blir en forenkling, og man skal passe seg for å vurdere nærpolitireformen ut fra resultater i ett enkelt distrikt.

Vi jobber nå konkret med hvordan vi skal forbedre situasjonen i Sør-Øst politidistrikt. En av de tingene Politidirektoratet har opplyst til meg at de vil se nærmere på, er inndelingen av de geografiske distriktsenheterne, GDE-ene, i Sør-Øst politidistrikt og se om den er hensiktsmessig. Jeg støtter Politidirektoratet i at de gjør en slik vurdering.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:44:26]: Statsråden avviser systemkritikken.

Et annet tema: I Drammen var politi, helse og brann samlokalisert i én operasjonssentral. Det ga glitrende resultater og var et forbilde for hele Norge. Regjeringa la ned samlokaliseringen i Drammen. Dagens operasjonssentral for Telemark, Vestfold og Buskerud – som skal gjøre jobben for et stort distrikt og for utrolig mange mennesker – er for svakt bemannet, og den er bemannet med fagfolk som har mindre erfaring enn tidligere. Resultatene er skremmende: 24 pst. av anropene til 02800 er ikke besvart. 105 nødanrop er ikke besvart. Aksess-tidskravet på 97 pst. overholdes ikke. Hva gjør så den politiske ledelsen? De setter ned kravet til aksesstid. Hvordan i all verden kan dette skje? Vil statsråden ta affære og gjenopprette den samlokaliserte operasjonssentralen i Drammen, sånn at vi kan få trygghet for tjenestene i vårt område?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:45:34]: Nå er vi nok en gang tilbake til politidistriktet Sør-Øst. Nå er det et konkret spørsmål om jeg er villig til å gå inn og overstyre politimesterens vurdering av hvor operasjonssentralen skal ligge. Jeg tror det ville være uheldig om vi i regjeringen skulle begynne å overstyre hvordan man skal

plassere viktige tjenestetilbud. Vi er fullstendig klar over at det er utfordringer knyttet til operasjonssentralen, men vi er også klar over at Sør-Øst politidistrikt var det som sist kom i gang med strukturendringene som lå i nærpoltireformen. Vi har også opplevd andre plasser at det tar noe tid før man er fullt ut operativ. Men vi kommer til å følge nøye med i Sør-Øst politidistrikt. Det er ikke slik at vi ikke tar systemkritikken på alvor. Vi sier at vi har lyttet til de ansatte, og Politidirektoratet sier nå at de vil gå igjennom og se på om GDE-ene er hensiktsmessig innrettet i Sør-Øst politidistrikt.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:46:42]: Det som statsråden kaller utfordringer, er det som folk med skoa på ser på som store problemer hver dag. Her er vi altså i den situasjonen at operasjonssentralen ikke greier å svare på alle henvendelser, ikke greier å svare tidsnok på alle henvendelser, og nå får som svar fra overordnet myndighet at fra 2020 skal kravene til når man svarer, lempes på. Det går altså i feil retning i forhold til det som har vært kravene tidligere.

Når statsråden sier at det var politiet og politidirektøren som la ned operasjonssentralen, er det de facto feil. Det har jeg fått bekreftet i møte med ekspedisjonssjefen i Justisdepartementet, at den reelle, politiske beslutningen ble tatt av politisk ledelse. Så jeg gjentar mitt spørsmål: For å bedre situasjonen – vil statsråden ta initiativ til å gjenopprette den samlokaliserte operasjonssentralen for politi, helse og brann i Drammen, sånn at vi får en tjeneste som er bedre enn det som er i dag, på linje med det som var tidligere?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:47:46]: Et av prinsippene i politireformen er at man skal ha én operasjonssentral per distrikt. Det tror jeg er et prinsipp som kommer til å stå seg godt i årene som kommer. Jeg er litt usikker på om det representanten Lundteigen tar til orde for, er om man skal flytte sentralen fra Tønsberg til Drammen, eller om man skal opprette to operasjonssentraler innenfor samme distrikt. Hvis man skal opprette to operasjonssentraler innenfor samme distrikt, ser jeg for meg at det kan gi ganske store utfordringer. Da vil man også måtte ha en samordning mellom de to operasjonssentralene, for hele prinsippet er at vi skal ha mer robuste distrikt som er i stand til å ta tak i alvorlige etterforskningssaker ganske raskt gjennom Felles straffesaksinntak, FSI, og at man skal kunne ha en bedre flyt mellom patruljene på tvers av kommunegrenser og for så vidt også fylkesgrenser. Så jeg tror at svaret verken er å skulle ha to operasjonssentraler i Sør-Øst, eller at det er

hensiktsmessig å starte flytting nå, for det tror jeg også ville skape mye kaos.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgings-spørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:49:02]: Statsråden prøver å si at dette bare er enkelttilfeller, og nå er det Sør-Øst som er enkelttilfellet. Men representanten Enger Mehl løftet jo først opp situasjonen i Øst politidistrikt, der politiet sa helt tydelig – og også har gitt en rapport til justisministeren – at man ikke kan forvente at de har kapasitet til å komme tidsnok hvis det skjer noe på Nesodden. Så var det et eksempel fra Innlandet politidistrikt, som er det politidistriktet der politiet sjeldnest er først på skadestedet, og der vi ser at statistikken har gått feil vei, at det er sjeldnere og sjeldnere at politiet kommer først. Vi har i en tidligere spørretime hatt en runde på Finnmark. Der var det en alvorlig hendelse i Mehamn der politiet ikke kom, med veldig fatalt utfall.

Det er dessverre den type hendelser rundt omkring i hele landet. Den siste rapporten som kom, en doktoravhandling, viser at nærpoltireformen har gitt 64 000 færre oppdrag på to år, og det er ikke fordi det har blitt mindre kriminalitet, men fordi det har blitt mindre kapasitet når ressursene har gått til mye av det interne arbeidet.

Jeg vil avslutte med spørsmålet: Er statsråd Kallmyr enig i Erna Solbergs oppsummering om at kritikken mot nærpoltireformen har stilnet?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:50:09]: Når det gjelder spørsmålet om hvorfor det blir færre oppdrag for politiet: I det tidsrommet da den rapporten ble utarbeidet, har kriminaliteten sunket med 11,8 pst., og antallet oppdrag har sunket med 8,8 pst. Men hvis man ser på hvilken type kriminalitet som har sunket med 11,8 pst., er det altså den klassiske kriminaliteten, der hvor man rykker ut: Det er innbrudd, det er eiendomstyveri, mens den kriminaliteten som har økt, er den kriminaliteten man må sitte på kontoret og etterforske før man rykker ut. Og så er det færre utrykninger, for i kvantitet er det færre saker.

Et eksempel på den kriminaliteten som har økt, er overgrep mot barn. Det sitter pedofile og laster ned overgrepsmateriale, og de bestiller direkteoverførte overgrep av barn i utlandet. Det blir altså begått fysiske overgrep mot barna. Dette er jo ikke noe vi kan ha en politiutrykning på, men det er alvorlig kriminalitet, som også skjer i distriktene. Det er viktig å ha med seg også det perspektivet når man tar en vurdering av denne politireformen.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:51:22]: Alltid når regjeringen kommer på defensiven i diskusjonen om nærpolitireformen og lokal beredskap, og om at folk i hele landet skal føle seg trygge på at politiet kommer når ulykken skjer, så trekker man opp pedofili og overgrepssatte barn og skyver det foran seg. Det er jo ingen i Stortinget som har vært uenig i at man skal satse mer når det gjelder offeromsorg, når det gjelder det som skjer med datakriminalitet, det å ta tak i familievold, det å ta tak i pedofili. Selvfølgelig er det 100 pst. enighet om det. Men det kan ikke være sånn at man i store deler av landet ikke kan regne med at politiet kommer når ulykken skjer – om det er et innbrudd, om det er en voldshendelse, som Olga på 83 fra Gudbrandsdalen, som ble løftet fram, som måtte vente i to og en halv time på at politiet kom, fordi politiet var sentralisert.

Jeg vil bare be statsråden klargjøre om han mener det er akseptabelt at det stadig oftere er slik at folk velger å ikke ringe til politiet fordi de erfaringsmessig vet at de ikke kommer, og at beredskapen ikke er god nok i mange deler av landet. Eller mener statsråden at beredskapen er god nok?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:52:26]: Det som er et faktum, er at politiet har fått 1 500 flere politistillinger i distriktene. Det er også et faktum at vi nå har flere ute i patruljetjeneste enn det vi hadde før.

Så er det slik at responstiden kan si noe om folk faktisk får hjelp når de ringer politiet. Det er en erkjennelse at responstiden har økt med ett minutt over det som var nivået i 2016. Men samtidig er responstiden den samme som den var i 2015, da man begynte å måle den for første gang. Hvordan responstiden var før det, vet vi egentlig veldig lite om, det var veldig lite fokus på det.

Det handler ikke om at man skyver barn som er utsatt for overgrep, foran seg. Hele nærpolitireformen handlet jo om at man skulle være i stand til å kunne ta også den nye kriminaliteten. Når Senterpartiet er imot de nødvendige strukturendringene som er en forutsetning for det – ja, så er det ikke slik at alle er opptatt av akkurat det.

Presidenten: Lene Vågslid – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Vågslid (A) [10:53:47]: Det er ei utfordring at me har ein statsråd som svarar som ein byråkrat på politiske spørsmål. Sjølv om det ikkje er nokon tvil om at det er utfordringar i Sør-Øst, er det mange politidistrikt som no har store problem med å gjennomføre nærpolitireforma og dei vedtaka me fatta i Stortinget. Sjølv om det

utvilsamt handlar om mangel på pengar, handlar det òg om mangel på politisk leiarskap.

Stortinget har vedteke at nærpolitiet skal styrkjast. Stortinget har vedteke eit etterforsklingsløft, som ikkje er gjennomført. I 2020 skal reforma vere ferdig. I går var justiskomiteen i Tønsberg og hadde møte med Sør-Øst politidistrikt. Der seier politimeisteren, i tillegg til Politiets Fellesforbund, at slik budsjettet ligg no, må ein nedbemanne med mellom 40 og 50 stillingar til neste år.

Korleis er det å rydde opp i ein ganske alarmerande situasjon, slik statsråden gjev inntrykk av at han gjer?

Statsråd Jøran Kallmyr [10:54:50]: Jeg har hørt det mange ganger nå fra Arbeiderpartiet – at de må ha en forklaring på hvorfor de har trukket seg fra denne reformstøtten. Det er fordi vi ikke har levert det som har vært avtalt, og fordi reformen nå skulle ha vært ferdig. Men faktum er at da man skrev denne avtalen – disse partiene sammen – satte man ned et punkt om at man skulle gjennomføre en evaluering fire år etter at tjenestestrukturen var gjort gjeldende, altså i 2022. Det var da de partiene som ble enige om politireformen, hadde en forventning om at vi skulle ha de gode sluttresultatene. Derfor blir det litt søkt at Arbeiderpartiet, midt inne i reformperioden, mener at alt skulle ha vært ferdig: Tilfeldigvis rett før lokalvalget i 2019 skulle alt ha vært ferdig, alle resultatene skulle ha vært gode – for det har nok faktisk ingen av partene tenkt på da de skrev den avtalen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sheida Sangtarash (SV) [10:56:01]: Eldre- og folkehelseministeren har gjentatte ganger stått fram i media og hevdet at kommunene ikke tar sitt ansvar for BPA-ordningen. Blant annet sa hun til NRK den 4. september 2019 at det var «urettferdig at bostedsadressa di skal bestemme om du får assistent eller ikke».

Nå setter statsråden ned et utvalg for å gjennomgå BPA-ordningen, og det kan ta flere år før vi får en utredning. Jeg har ikke noe imot utredninger, og jeg har i hvert fall ingenting imot mer kunnskap, men for meg ser det ut som om statsråden vil kjøpe seg tid. For det er ikke slik at vi er helt ukjent med problemene og løsningene knyttet til BPA. Tvert imot vet vi at regjeringen kan prioritere kommuneøkonomi istedenfor skattelette til de rikeste, tvert imot vet vi at statsråden kan styrke rettssikkerheten for denne gruppen, ved både øremerking og ved å gi fylkesmenn større myndighet når folk med behov for BPA holder på i det uendelige med å klage på urimelige vedtak fra kommunene.

Jeg lurar på om statsråden kunne sett for seg noen av disse tiltakene, og om hun har tenkt å bruke noen av dem i nær framtid.

Statsråd Sylvi Listhaug [10:57:36]: Regjeringen er allerede i gang med å gjøre endringer i BPA-ordningen. Det er nå ute et forslag om også å gi muligheten for dem som allerede har BPA, til å fortsette med det etter fylte 67 år. Det kommer som et resultat av at en enkeltperson i Sande gjorde oss oppmerksom på hvilke utfordringer de som har hatt BPA, møter når de fyller 67 år, ved at de kanskje blir fratatt muligheten til å fortsette med denne ordningen, selv om de ikke er blitt noe friskere eller raskere av å ha hatt bursdag nok en gang.

Så er det slik at vi setter ned dette utvalget. Det handler om at regjeringen i Granavolden-plattformen er helt tydelig på at vi ønsker at BPA-ordningen skal være et likestillingsverktøy. Jeg må si at denne regjeringen har mye å være stolt av når det gjelder BPA. Det er denne regjeringen som har lovfestet retten til å få denne tjenesten. Det er denne regjeringen som har sørget for 500 mill. kr til kommunene for å tilrettelegge for det.

Så ser vi at mange kommuner ikke følger opp på en god nok måte. Derfor blir 40 pst. av de klagesakene som går til Fylkesmannen på dette området, sendt tilbake til kommunene for ny behandling. Da tenker jeg at alle politikere som er valgt inn i norske kommuner nå, har et ansvar for å sørge for at kommunen de er valgt inn i, har et godt BPA-tilbud, og at de brukerne som søker om å få denne tjenesten, blir behandlet på en god måte. Alle partier i denne salen er representert i veldig mange kommuner og har mulighet til å ta tak i det. Derfor kommer jeg til å sende ut brev til alle landets nyvalgte medlemmer med en påminnelse om hvor viktig det er at man faktisk gjør jobben bl.a. når det gjelder BPA.

Sheida Sangtarash (SV) [10:59:39]: Spørsmålet mitt gikk på nødvendigheten av det utvalget statsråden har satt ned, og hvorfor vi ikke skal bruke det kunnskapsgrunnlaget vi allerede har.

Det finnes ingen unnskyldning for å vente med tiltak. Jeg hører at statsråden skylder på kommunene og ønsker at de skal ta ansvar for det som kan skyldes flere faktorer. Vi ser også at funksjonshemmedes organisasjoner har bedt om strakstiltak.

Fremskrittspartiet har både finansministeren og ansvarlig statsråd for feltet, og jeg mener at hvis det er politisk vilje, kan dette løses via både økonomisk styring og lovhandhevelse.

Når Fremskrittspartiet snakker om urettferdighet, er det virkelig verdt å lytte. Spørsmålet som melder seg når jeg hører Fremskrittspartiet snakke om urettferdighet, er om statsråden – i kraft av sin posisjon – har tenkt å gjøre noe med denne urettferdigheten.

Statsråd Sylvi Listhaug [11:00:38]: Det er vi nå i gang med gjennom lovendringer, som også gir dem som har hatt BPA, muligheten til å fortsette med det et-

ter fylte 67 år. Så ønsker vi at det skal være et likestillingsverktøy, men da trenger man å gjøre et lovarbeid for å få det til. Derfor settes det ned et utvalg der brukerne er bredt representert.

Vi har gjort mye i denne regjeringen. SV er nå innvalgt i mange av landets kommuner. Jeg mener at alle medlemmer i SV der ute, i Fremskrittspartiet, i Høyre og i alle partier, har et ansvar for å se på sin kommune og hvilket BPA-tilbud man har. Det er kommuner i Norge som gjør dette på en glitrende måte og følger opp sine brukere godt, og så er det andre kommuner som ikke gjør det. Da har man et felles ansvar der ute for å ta tak i den situasjonen. Men det er så lett hele tiden bare å sende ballen hit, når enkeltvedtakene fattes der ute, blant dem som er ansvarlige.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Sheida Sangtarash.

Sheida Sangtarash (SV) [11:01:43]: Ballen er hos statsråden; det er hun som har hovedansvaret for kommunale velferdstjenester. Det er ikke slik at jeg kaster ballen til statsråden. Men der SV er valgt inn, gjør vi alt vi kan for BPA-ordningen.

For å gå litt videre: I statsbudsjettet for 2020 ser vi at det er foreslått kutt på 23 mill. kr i kompetanse- og innovasjonstilskuddet for å bruke pengene på Leve hele livet. Her ser jeg at statsråden setter to viktige brukergrupper opp mot hverandre. Jeg lurer på: Er dette ansvarlig finansiering av Leve hele livet – når disse pengene kunne gått til kompetanseheving, bl.a. av kommunens ansatte, i BPA-ordningen?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:02:34]: Denne regjeringen satser formidabelt på kompetanseoppbygging i tjenestene. Vi bruker, hvis jeg ikke husker feil, 1,5 mrd. kr på det.

Jeg mener at vi også skal prioritere Leve hele livet, komme i gang, sørge for at de eldre ute i kommunene, som har bygd dette landet, skal få bedre tjenester. Det er det Leve hele livet handler om: å få tilbake kjøkken på sykehjem, å sørge for at de eldre får lov til å bestemme mer selv, å sørge for at kvaliteten blir bedre over det ganske land.

Da er det viktig å ha midler tilgjengelig som gjør at vi allerede nå kan sette i gang. Og det er jo litt forunderlig nå å få kritikk for å prioritere Leve hele livet. Den vanlige melodien fra opposisjonen har vært kritikk fordi det ikke har fulgt penger med, selv om man fra regjeringens side har vært veldig tydelig på at pengene skal komme fra 2021. Vi tyvstarter, nettopp fordi vi ønsker utvikling raskere.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Lene Vågslid (A) [11:03:55]: I Nationen i går kunne me lese eit innlegg med tittelen «Et brudd på samfunnskontrakten». Der står det:

«Vi er sterkt uenige i konklusjonen til Domstolkommisjonen. Det synes som utvalget har hatt nær-syntbrillene på og viser mangel på forståelse for betydningen av at rettssystemet har lokal tilstedeværelse.»

Det er eit godt innlegg. Eg kunne ha skrive det sjølv, men det er skrive av ni stortingsrepresentantar frå Høgre.

Arbeidarpartiet var først veldig tydeleg på, jf. landsmøtevedtaket vårt, at me ikkje ønskjer ei storstilt sentralisering og massenedlegging av tingrettar. Senterpartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre er like klare. Det finst tydeligvis ikkje eit fleirtal i Stortinget for så storstilte nedleggingar som Domstolkommisjonen legg opp til. Så mitt spørsmål til justisministeren er om det ikkje finst motstand i Framstegspartiet til forslaget om massenedleggingar. Eller er justisministeren einig med dei andre partia, inkludert mitt eige, i at strukturforslaget slik det ligg føre, bør skrotast?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:05:09]: Nå er det nok sikkert noen i Fremskrittspartiet også som har vært ute og ytret seg om akkurat dette forslaget som kommer fra Domstolkommisjonen, og det er negativt, i likhet med i Høyre og mange andre partier. Det som er den store forskjellen på Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, er kanskje at Arbeiderpartiet, før man fikk se hva Domstolkommisjonen hadde vurdert, sa nei fordi man er veldig ivrig på nå å vise at man er imot reformer.

Jeg synes det er grunn til å ta mye av det Domstolkommisjonen skriver, på alvor. Det er en realitet vi må ta inn over oss med de utfordringene som kommisjonen har pekt på. Som jeg også sa da jeg fikk kommisjonens arbeid overlevert, syntes jeg det var drastiske tiltak, men jeg kan altså ikke drive med forhåndsvurderinger og komme med bombastiske påstander om at dette blir uaktuelt, og dette blir aktuelt. Det er ikke slik regjeringen jobber. Vi kommer til å ta en grundig vurdering av det som er foreslått av Domstolkommisjonen. Så må vi se på de faglige vurderingene av hvorfor de foreslår det. Hvis vi bestemmer oss for en annen struktur – og det er det mye som taler for at vi gjør, jf. også det statsministeren har sagt – må vi også se på avbøtende tiltak for å kompensere for at vi ikke har fulgt Domstolkommisjonens anbefalinger.

Men det jeg synes er veldig bra med dette, er at vi har fått en grundig rapport som har provosert fram en debatt. Den debatten tror jeg Norge trenger. Vi har tingrettsdommere som nå skriver rundt omkring hva som er bra for deres rettskrets. Fra på en måte å være et norsk institutt som er kjempeviktig for oss alle, har dette også

blitt et institutt som nå blir diskutert rundt omkring i hele Norge, og det er bra.

Lene Vågslid (A) [11:07:10]: Direktøren i Domstoladministrasjonen seier til fleire medium no at domstolsbudsjetten for 2020 utarmar den dømmende statsmakta, og varslar nye kutt i stillingar – 20–25 stillingar – og det kjem på toppen av alt dei måtte kutte i fjor. Kvifor prioriterer ikkje justisministeren og regjeringa domstolane? Kan det tenkjast at det er økonomiske grunnar, det å kunne spare pengar i statsbudsjettet, som ligg bak dei våte draumane enkelte representantar i Høgre og Framstegspartiet tydeleg har uttalt om at dei vil leggje ned ei rekkje domstolar i landet?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:07:52]: Vi har hatt en undersøkelse utført av konsulentbyrået Metier, som har gått igjennom og sett på hvordan disse ABE-kuttene, for det er jo dem det ofte blir referert til, faktisk har påvirket norske domstoler. Det de har funnet ut, er at de norske domstolene har vært ganske flinke til å redusere bemanningskostnadene uten at det har gått ut over selve kjernevirksomheten. Og kjernevirksomheten er dommere og utredere. Når vi har bevilget 346 mill. kr til IKT-satsing i norske domstoler, betyr det at vi trenger færre mennesker til å bære og kopiere papir. Å bruke pengene på dommere og utredere isteden, er noe vi synes er ganske bra.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Lene Vågslid.

Lene Vågslid (A) [11:08:47]: Eg beklagar at eg blir flirfull, men det er klart at det er mange som har vore flinke til å nedbemanne. Dei har jo måtta gjort det. Det er ikkje slik at dei sorenskrivarane me har møtt i justiskomiteen, snakkar usant til oss om å måtte kutte i dømmende årsverk. Det er kapasitetsproblem i domstolane. Offer for kriminalitet er dei som betaler rekninga for det.

Folk rundt om i landet er opptekne av tingrettane sine, av domstolane sine. Arbeidarpartiet meiner det har ein verdi at dei er desentraliserte og ligg rundt i heile landet. Regjeringa sette ned ein kommisjon utan representantar frå dei små tingrettane. Kvifor valde regjeringa å setje ned ein kommisjon som skulle sjå på struktur og innhald i domstolane i heile landet, utan at dei minste domstolane var representerte?

Statsråd Jøran Kallmyr [11:09:33]: Når man greier å konsentrere ressursene sine om kjernevirksomheten, er det iallfall i min verden ganske bra. Det viktigste er at de beholder de dømmende årsverkene, og der har det vært en vekst. Det har også vært en vekst i antall utredere. I norske domstoler er det nå flere som jobber med

kjerneoppgavene, enn det var før. Vi bruker mindre penger på administrasjon.

Det kan godt hende at representanten Vågslid synes det er skuffende, men la oss gå til resultatene. I første halvår 2019 ser vi at man ligger under Stortingets målsetting om saksbehandlingstid i hele landet, både i tvistesaker og i straffesaker. Det er jo en positiv ting. Men i enkelte tingretter ligger man over denne målsettingen, og da er vi er nødt til å jobbe for at de tingrettene som ligger over, kommer under. Det er ikke slik at det er noen krise i norske domstoler.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tuva Moflag (A) [11:10:50]: Om lag 80 000 mennesker lever med demens i dag, og vi kan forvente at det tallet vil doble seg i løpet av 20 år. Da er det vår fremste oppgave som politikere å gi disse menneskene og deres pårørende en god hverdag.

Et av de viktigste tiltakene og verktøyene vi som politikere har hatt for å gi pasienter og pårørende en trygg og god hverdag hvor de kan mestre sin egen situasjon, er dagaktivitetstilbud. Den rød-grønne regjeringen opprettet tilskuddsordningen som gjorde at det var et spleiselag mellom kommunene og staten for å opprette disse plassene.

I Demensplan 2020 anslås det at det er behov for 9 200 plasser. Om lag halvparten av disse plassene er etablert i dag. Fra nyttår avvikles tilskuddsordningen, samtidig som lovkravet om dagaktivitetsplasser trer i kraft. Mitt spørsmål er: Hvorfor gjør eldreministeren og regjeringen det vanskeligere å sikre mennesker med demens og deres pårørende en trygg hverdag?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:12:08]: Er det noe denne regjeringen har gjort, er det å sørge for at vi har fått til en bedre demensomsorg i Norge. Vi har tatt initiativ til at det er startet opp brukerskoler og pårørendeskoler veldig mange steder i Norge, noe som er viktig for dem som blir syke, for det er en traumatisk situasjon å oppleve at man får demens. Det er også vanskelig for pårørende. Å lære seg å leve med sykdommen er viktig.

Denne regjeringen har også lagt opp til at vi skal bygge ut et dagaktivitetstilbud rundt om i det ganske land, og det er helt riktig som representanten Moflag sier, at fra 1. januar skal alle kommuner ha det. Så langt har man hatt øremerkede midler, men fra nyttår av blir disse pengene lagt inn i kommunerammen – de forsvinner altså ikke – slik at kommunene kan få dem den veien. Det er et viktig tilbud – for dem det gjelder, slik at de kommer seg ut, men det er også veldig viktig for de pårørende.

Det vi vet, er at mange blir slitne, at det er et stort ansvar å bo sammen med en som er dement, og at man rett og slett er avhengig av å få avlastning hvis man skal greie

det over tid. Derfor jobber vi nå også med en pårørende-strategi. Det mener jeg er noe av nøkkelen framover, at vi er nødt til å ta enda bedre vare på dem som er pårørende. Det er titusenvis av mennesker i Norge i dag som er det. Det er barn, det er ungdom, det er voksne, det er eldre – det er personer i alle kategorier som opplever at en av dem de er glad i, er syk og trenger hjelp.

Så regjeringen gjør mye på dette området. Vi jobber nå også med en ny demensplan, og jeg gleder meg til etter hvert nå å legge fram den for å komme enda et skritt videre i arbeidet med å gi demente en bedre hverdag.

Tuva Moflag (A) [11:14:10]: Problemet er at de kommunene som har etablert et dagtilbud og vært tidlig ute med det, blir straffet av denne regjeringen, for beløpet som overføres til kommunerammen, tilsvarer bare halvparten av plassene det er behov for, og dette beløpet smøres utover kommunene uavhengig av hvor mange dagplasser de har etablert. Dette premierer ikke kommuner som har vært tidlig ute og etablert slike plasser før lovkravet kom. Det er ikke nok penger til å dekke hele behovet – 9 200 plasser trenger vi altså. Finanseringen som legges på kommunerammen, tilsvarer under halvparten.

Mitt spørsmål er: Hvorfor senker eldreministeren ambisjonene på vegne av mennesker med demens og deres pårørende, og er eldreministeren fornøyd med at vi bare er halvveis til mål?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:15:02]: Denne regjeringen er ikke fornøyd med det, og det er derfor vi nå setter et lovkrav om at man må ha denne typen tilbud i alle landets kommuner. Det er ikke riktig at vi senker ambisjonene. Tvert imot skurrer vi nå opp ambisjonene gjennom å kreve at de kommunene som ennå ikke har fått på plass et slikt tilbud, må ha det neste år. Og det finnes utrolig mange flotte tiltak. Man har de tradisjonelle, som er inne på sykehjem, dagsentertilbud der, man har gårdsbruk som blir tatt i bruk som en arena for at eldre som kanskje har vokst opp på en gård og har mange gode følelser knyttet til det, kan komme ut og delta i gårdsarbeidet og få mange gode opplevelser der, og man har andre tilbud til dem som er yngre, som har helt andre behov, som er friske og raske som lopper og ønsker å gå på fjellturer og være mer aktive. Det betyr at tilbudet må være mangslungent. Det treffer ulike grupper, og det er det vi ønsker å få til. Ambisjonene er økt og ikke senket.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Tuva Moflag.

Tuva Moflag (A) [11:16:08]: Vi er enige om at det er mange utrolig gode tilbud der ute, og det de pårørende

og de som selv er rammet av demens, frykter, er jo at disse tilbudene skal bli borte nå som pengene ikke er garantert. Så da vil jeg avslutte med følgende spørsmål til eldreministeren: Kan ministeren garantere at mennesker som i dag har et dagtilbud finansiert av tilskuddsordningen, ikke mister det?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:16:29]: Det er jo kommunene som til syvende og sist bestemmer hvilke tiltak de ønsker å ha i sin kommune. Jeg håper – og jeg vil sende en oppfordring til Kommune-Norge om – at de dagaktivitetssentrene som er vellykkede, som er godt likt, og som betyr mye for dem som er der i hverdagen, blir opprettholdt også videre. Pengene er altså ikke forsvunnet, de er lagt inn i kommunerammen. Dette er en oppgave som kommunene uansett nå må følge opp, og det har jeg forhåpninger om og tiltro til at de faktisk vil gjøre.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå over.

Sak nr. 2 [11:17:11]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 7, fra representanten Jan Böhler til utenriksministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 8, fra representanten Åsmund Aukrust til utenriksministeren, vil bli tatt opp av representanten Mani Hussaini.

Spørsmål 10, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til arbeids- og sosialministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 12, fra representanten Åsunn Lyngedal til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kirsti Leirtrø.

Spørsmål 13, fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høyere utdanningsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Martin Henriksen (A) [11:17:34]: «Regjeringen vil redusere tilskuddet til bemanningsnorm. Barnehagene har brukt midler med forventning om at dette skulle dekkes, og private barnehager som har brukt egne midler til økt voksentetthet, kan få utfordringer. Regjeringens finansiering av normen skiller seg fra premissene

for innføring av lærernorm, Øie-utvalget og stortingsmeldingen Framtidens barnehage.

Er statsråden bekymret for økonomien i private barnehager som følge av kuttet, eller at bemanningstettheten kan gå ned grunnet manglende finansiering?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:18:10]: Vi har mange gode barnehager, men vi vet at kvaliteten og bemanningen varierer for mye. Tidligere var det ikke et nasjonalt minstekrav til antall ansatte i barnehagene, det har regjeringen gjort noe med. Bemanningsnormen ble innført 1. august 2018, og barnehagene hadde frist frem til 1. august 2019 for å oppfylle normen. Statistikk for 2018 viser at normen virker, og at det er flere voksne per barn.

Bemanningsnormen var i gjennomsnitt allerede oppfylt og finansiert i de kommunale barnehagene på nasjonalt nivå ved innføringen av normen. Private barnehager mottar i gjennomsnitt samme bevilgning som kommunale barnehager.

Regjeringens forslag til bemanningsnorm følger de samme prinsipper og forholdstall som barnehagelovutvalget foreslo i 2012, og som Stoltenberg-regjeringen foreslo i 2013. Kostnadsberegningen og innretningen har vært den samme siden 2012 og er i tråd med veilederen om statlig styring av kommuner og fylkeskommuner. Regjeringen mener derfor at bemanningsnormen er fullfinansiert.

Private barnehagers driftstilskudd er beregnet på bakgrunn av utgifter i kommunale barnehager i samme kommune to år før tilskuddet. De fleste private barnehager kunne derfor oppnå samme bemanning som de kommunale barnehagene uten økt tilskudd.

Ved innføring av normen i 2018 var det likevel mange kommuner som ikke oppfylte bemanningskravet i kommunale barnehager. De private barnehagene i disse kommunene fikk driftstilskudd tilpasset en for lav bemanning for å innfri normen. Regjeringen innførte derfor et øremerket tilskudd for perioden 2018–2020.

Fra 2017 til 2018 har det vært en stor reduksjon i antall kommuner som ikke oppfyller bemanningsnormen, fra 106 i 2017 til 31 i 2018. I 2020 baseres driftstilskuddet til private barnehager på kommunenes regnskapstall fra 2018. Det betyr at nesten alle de private barnehagene i 2020 vil få kommunale tilskudd som reflekterer normen.

Kunnskapsdepartementet har anslått at samlet økning i driftstilskudd til private barnehager vil kunne være på om lag 630 mill. kr i 2020 som følge av økt bemanning i de kommunale barnehagene. 2020 er også det siste året for driftstilskuddet. Sett i sammenheng med den store økningen i kommunal støtte mener jeg det er naturlig å trappe ned det midlertidige tilskuddet til bemanning i 2020.

I forbindelse med at tilskuddet trappes ned i 2020, åpner regjeringen samtidig for at Fylkesmannen etter søknad fra kommunen i særlige tilfeller kan tildele skjønnsmidler til private eller ideelle barnehager dersom de får økonomiske problemer som følge av bemanningsnormen i 2020. Jeg mener det er lagt godt til rette for at private barnehager har gode forutsetninger for å oppfylle bemanningsnormen.

Martin Henriksen (A) [11:21:05]: Regjeringa Stoltenberg II beskrev i Meld. St. 24 for 2012–2013 kompensasjon for bemanningsnorm. Man skrev bl.a. at bevilgningsforslag ville bli fremmet i de årlige statsbudsjettene. Det er derfor beviselig feil at Solberg-regjeringa benytter samme prinsipper for finansiering som Stoltenberg-regjeringa i sin tid la til grunn.

Høyre har hele tida har vært imot at man skal ha tilskudd til innføringen av bemanningsnormen. Nå kuttes tilskuddet til bemanningsnorm, og det er flere utfordringer med det. Det ene er at regjeringa sannsynligvis har regnet feil, de har i hvert fall brukt en veldig kreativ regnemåte, for det de gjør, er å legge et øyeblikksbilde fra slutten av året til grunn for kuttet selv om tilskuddene som private barnehager får, bygger på kommunenes kostnader gjennom hele året. Det er sannsynligvis over dobbelt så mange barnehager som ligger i en kommune som ikke er på norm, som det regjeringa påstår.

Nå tar regjeringa selvkritikk og vil gå igjennom faktagrunnlaget for f.eks. det såkalte brillekuttet. Vil statsråden gjøre det samme dersom det viser seg at de har bommet på regnemåte og tar feil også når det gjelder å kutte i bemanningsnormen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:22:13]: Nei, det er det ingen grunn til. Vi har hele tiden understreket at vårt regnestykke er et anslag, og det har vært understreket i svarene som har vært gitt til Stortinget. Selv om man skulle anta at hele årsverksøkningen i kommunale barnehager skjedde midtveis i 2018, anslås økninger i driftstilskudd til private fortsatt å være større enn regjeringens forslag til reduksjon i tilskuddet til bemanningsnorm. Det er poenget; dette tilskuddet skulle vare i tre år, 2018, 2019 og 2020. Det betyr at 2020 er det siste året, og da er det naturlig at det nå trappes ned sett i lys av at de aller fleste kommunale barnehagene innfrir bemanningsnormen – det håper jeg Arbeiderpartiet også gleder seg over. Det gjør at tilskuddet til de private barnehagene i mye større grad må reflekteres i driftstilskuddet.

La meg også understreke at tilskuddet til neste år, som er overgangsordningen, vil gå til små private barnehager.

Martin Henriksen (A) [11:23:21]: Det hjelper ikke en privat barnehage som ligger i en kommune som ikke oppfylte bemanningsnormen, og som dermed ikke får dekket sine kostnader for innføring, at regjeringa mener at normen er oppfylt i gjennomsnitt. Det har veldig lite å si for den daglige lederen eller de ansatte i barnehagen som kanskje har brukt av oppsparte midler og egenkapital for å få på plass økt voksentetthet, flere ansatte, og som nå opplever at tilskuddet kuttes. Utfordringen med det regjeringa gjør, er at man beregner tilskuddet – eller anslaget, som statsråden nå sier – ut fra at kommunenes bemanning økte fra 1. januar 2018, mens normen skulle begynne å virke fra 1. august 2018. Dermed er det store utfordringer for de barnehagene som har forventet dette. De får redusert forutsigbarhet, og vi vet heller ikke nok om konsekvensene av dette kuttet.

Jeg lurer på – i denne jobben som statsråden og regjeringa har gjort – om statsråden har oversikt over hva slags kutt vi kan forvente at særlig private barnehager må foreta for å komme i mål med bemanningsnormen uten det tilskuddet?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:24:27]: I 2017 var det 106 kommuner som ikke hadde innfridd bemanningsnormen, i 2018 var det 31 kommuner. Det betyr at de aller fleste kommunene i 2018 innfridde bemanningsnormen, og det betyr at tilskuddet til de private barnehagene i 2020 vil reflektere at bemanningsnormen er innført.

Men så opprettholder vi et tilskudd på drøyt 100 mill. kr, som vil målrettes til de små private barnehagene. I tillegg vil det være slik at hvis det er bemanningsnormen som er årsak til eventuelle økonomiske utfordringer, kan kommunen søke Fylkesmannen om tilskudd.

La meg understreke at hvis Arbeiderpartiet har så stor omsorg for de private barnehagene, kan jo de også stille opp i kommunene, ikke foreslå å støtte forslag om rekommunalisering av private barnehager. Det er også fullt mulig for Arbeiderpartiet i kommunene å legge bedre til rette for de private barnehagene.

Spørsmål 2

Tellef Inge Mørland (A) [11:25:46]: «Regjeringen skriver i Granavolden-plattformen at den vil «videreutvikle tannhelsetjenesten, og gradvis utvide skjermingsordningene». Stønadene til tannbehandling ble redusert med 160 mill. kroner fra 2017 til 2018. Hardest gikk dette ut over varig syke med sterkt nedsatt evne til egenomsorg for tannhelsen sin. Regjeringen varsler nå

130 mill. kroner i nye kutt i støtten til tannregulering for barn og unge i gruppen «klart behov».

Hvorfor bryter regjeringens statsbudsjett for 2020 løftene i Granavolden-plattformen?»

Statsråd Bent Høie [11:26:27]: Regjeringen bryter ikke løftene i Granavolden-plattformen. Vi har gjennom de seks årene vi nå har styrt Norge, kontinuerlig utvidet stønadsordningene innenfor tannhelse, og det er et arbeid som kommer til å fortsette.

Ordningen med stønad på grunnlag av sterkt nedsatt evne til egenomsorg hos personer med varig sykdom eller varig nedsatt funksjonsevne er en overslagsbevilgning. Som representanten Mørland påpeker, har utgiftene til denne gruppen gått ned med om lag 160 mill. kr fra 2017 til 2018.

Ordningen har eksistert i mange år, med begrensede vilkår for stønad. Før 2008 var dette en del av bidragsordningen i folketrygden. Fra 2008 ble ordningen gjort om til stønad til tannbehandling fra folketrygden, og det ble slutt på kompliserte prosedyrer og innhenting av forhåndssamtykke før behandling. Varige tilstander som omfattes av ordningen, ble også eksemplifisert, f.eks. lammelse, revmatisme, hjerneskade og alvorlig psykisk lidelse.

I 2008 ble det utbetalt 8 mill. kr i stønad gjennom denne ordningen. Fire år senere var utgiftene økt til 19 mill. kr. Jeg vil si at det er et langt steg fra 19 mill. kr i 2012 til over 200 mill. kr i 2017.

I 2013 innførte den rød-grønne regjeringen honorartakst for alle pasienter med varig nedsatt egenomsorgsevne. Stønadsnivået per pasient ble mye høyere enn før. Samtidig lempet departementet på kravet om erklæring fra spesialist. Intensjonen var god, men effekten var overveldende. Fra 2012 til 2017 ble utbetalingene mer enn tidoblet, til 210 mill. kr. Antall refusjonsmottakere økte fra om lag 7 000 i 2014 til om lag 14 000 i 2017.

Min reaksjon på dette var å presisere at pasienter med tannlegeskrekk ikke var en del av ordningen. Pasienter med alvorlig frykt for tannbehandling har ikke vært en del av ordningen tidligere, og de er det heller ikke nå. For det første inngår ikke tannlegeskrekk som tilstrekkelig diagnose eller tilstand for noen av ordningene i dagens folketrygdstønad. For det andre har regjeringen, i tråd med sin egen politikk og Stortingets vedtak, bygget opp et psykolog- og tannbehandlingstilbud i den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Dette tilbudet er for personer med alvorlig angst for tannbehandling og personer som har vært utsatt for tortur eller overgrep.

Regjeringen har tatt de nødvendige grep for å sikre at statlige midler brukes riktig. Denne ordningen ble av

enkelte tannleger brukt langt utover det som var intensjonen med ordningen.

Representanten Mørland mener at regjeringen bryter med Granavolden-plattformen. Det er, som sagt, feil. Verken omleggingen av denne ordningen eller avviklingen av stønad til kosmetisk tannregulering er brudd med regjeringsplattformen. Etter mitt syn er det viktig at en sørger for at rettighetsbaserte ordninger i folketrygden brukes korrekt. Samtidig foreslår vi i budsjettet for 2020 å bygge ut tilbudet ytterligere til pasienter med alvorlig tannlegeskrekk som har vært utsatt for bl.a. overgrep og tortur.

Tellef Inge Mørland (A) [11:29:33]: Jeg takker for svaret. Jeg merker meg at i regjeringens eget statsbudsjett har utbetalingene fra folketrygden gått ned på dette feltet. Når det gjelder gruppen med nedsatt evne til egenomsorg for sin egen tannhelse, skulle regjeringen spare 30 mill. kr. De sparte 161 mill. kr, og det sier vel det meste.

Når det gjelder det nye budsjettet, som nylig ble lagt fram, er det kuttet til tannregulering som har opprørt flest mest. Nå står 10 000 barn og unge i fare for å miste støtten til tannregulering. Det kommer til å gå ut over familier med dårlig råd. Denne gruppen barn og unge hører til i gruppe C, definert til å ha et «klart behov». Hadde regjeringen økt støtten til de to gruppene med enda større behov, hadde det vært en interessant diskusjon. Nå later regjeringen isteden som om de kutter støtten til noe som er jåleri. Regjeringen sendte ut en pressemelding med overskriften: «Fjerner støtten til kosmetisk tannregulering».

Mitt spørsmål til statsråden er da: Hvor kommer uttrykket «kosmetisk tannregulering» fra for gruppe C, som er definert til å ha et «klart behov»? Har den definisjonen endret seg, eller er dette bare et begrep som statsråden selv har funnet på?

Statsråd Bent Høie [11:30:39]: Nei, begrepet «kosmetisk tannregulering» kommer fra rapporten fra det fremste faglige organet vårt på dette området, nemlig Helsedirektoratet. Det er ikke et uttrykk som jeg har funnet på, det er hentet fra anbefalingene og rapporten fra Helsedirektoratet.

Når det gjelder familier med dårlig råd, er det nettopp de som blir rammet av Arbeiderpartiets politikk på dette området. De vil, hvis Arbeiderpartiet står på at gruppe C fortsatt skal få stønad som i dag, oppleve et fortsatt press om å gjennomføre tannreguleringer som er kosmetisk begrunnet, der foreldrene tar over 60 pst. av regningen selv. Dette har selvfølgelig foreldre med god økonomi mulighet til å dekke, men for familier med dårlig økonomi betyr dette et kraftig innhogg i deres økonomi. Jeg er forundret over at Arbeiderpartiet, som

ellers, på andre områder, er opptatt av kroppspress, på dette området ikke i det hele tatt er villig til å lytte til det fremste fagmiljøet, som påpeker at dette er kosmetisk begrunnet.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Tellef Inge Mørland (A) [11:31:42]: Så det betyr at hvis en spør Helsedirektoratet, vil de gå god for at det har vært villedende å bruke begrepet «klart behov» på dem som nå mister støtten til tannregulering, og at det riktige hadde vært at den gruppen hadde blitt kategorisert under «kosmetiske behov»? Det overrasker meg veldig, for når jeg har sett bilder fra f.eks. Tannhelseforeningen, som har illustrert hvem dette er, er mitt inntrykk at det er noe helt annet enn kosmetikk.

Statsråd Høie later som om ingen av dem i gruppe C som nå mister støtten, kommer til å begynne med tannregulering. Er det riktig forstått at den tilbakemeldingen han har fått, er at ingen av de 10 000 barn og unge lenger vil ha behov for tannregulering, eller kommer veldig mange av dem allikevel til å gjennomføre tannregulering, fordi de føler et behov for det, men at de heretter isteden må betale 100 pst. og ikke lenger får støtten på 40 pst., slik ordningen har vært hittil? Hvorfor styrker ikke statsråden heller ordningene i gruppe A og gruppe B hvis han mener at det er viktig å gi alle muligheten til en ordentlig tannregulering når de har store behov for det?

Statsråd Bent Høie [11:32:49]: Jeg er helt overbevist om at det er svært få av disse barna som kommer til å gjennomføre tannregulering etter dette. Det er så enkelt at man bare kan se til våre naboland, der en betydelig mindre andel av ungdomskullene gjennomfører den typen tannregulering. Jeg tror heller ikke at skoletannlegene vil anbefale foreldrene å gjennomføre en tannregulering som er kosmetisk begrunnet, og som de ikke får noen offentlig refusjon for.

Skoletannlegene føler i dag – med rette – selvfølgelig en plikt til å opplyse foreldrene om at barnet har en situasjon som gjør at det vil kunne få støtte av det offentlige til tannregulering. Foreldre vil da kunne oppfatte at dette er helsemessig begrunnet, noe som rapporten fra Helsedirektoratet påviser at det ikke er. Det er i den rapporten begrepet «kosmetisk begrunnet» kommer fra – både «kosmetisk» og «estetisk». Det bør Arbeiderpartiet legge seg på minne.

Spørsmål 3

Sandra Borch (Sp) [11:34:03]: «Statsministeren har i Stortinget uttalt at beredskapen i luftambulansetje-

nesten er bedre nå enn tidligere, og at luftambulansetjenesten er styrket. Dette er en provokasjon mot folk og fagfolk i nord, som må leve i situasjonen med en luftambulansetjeneste som selv tre måneder etter operatørbyttet er ustabil, og der fly nærmest daglig er utmeldt av ulike grunner.

Hvor lenge vil statsråden akseptere at tilgjengeligheten til luftambulansetjenesten ikke er i tråd med avtalen?»

Statsråd Bent Høie [11:34:39]: Representanten Borch har i likhet med enkelte andre valgt å kun ta med bruddstykker av det statsministeren faktisk svarte i Stortinget. Erna Solberg sa bl.a.:

«Det er altså bedre beredskap i luftambulansetjenesten nå enn det var tidligere, fordi vi har styrket luftambulansen.»

Statsministeren har helt rett i det hun sa. Hun pekte på styrkingen av luftambulansetjenesten som har skjedd med den nye kontrakten. Dagens kontrakt koster 100 mill. kr mer i året enn den tidligere kontrakten. Alle ambulanseflyene er skiftet ut med nye og mer moderne ambulansefly. Et av propellflyene er erstattet av et jetfly som har vesentlig bedre kapasitet når det gjelder hastighet, rekkevidde og lasteevne. Det frigjør også kapasitet i de gjenværende propellflyene, bl.a. til kortbanenettet.

Det er dessuten etablert en bakkevaktordning med piloter som kan settes inn ved plutselig sykdom, med ett crew i Alta om natten og ett på Gardermoen på dagtid. Dette har en heller ikke hatt tidligere. Statsministeren slo videre fast i sitt innlegg at det er klart at leverandøren er ansvarlig for å levere etter de kontraktene de har, og at vi forventer at det skal leveres normal beredskap framover. Altså er dette et klart uttrykk for at det ikke har blitt levert godt nok, og at vi har forventninger til at operatøren kommer opp på avtalt nivå i sin beredskap.

Ingen bestrider at det har vært utfordringer knyttet til operatørbyttet. I august og september leverte Babcock om lag 90 pst. beredskap med ambulansefly. Det er verken Luftambulansetjenesten, Helse Nord eller regjeringen fornøyd med. Den viktigste årsaken til beredskapsavbrudd har vært teknisk feil på ett og samme navigasjonssystem i de nye flyene. Feilen har ført til 30 døgn mindre beredskap. Denne feilen er nå rettet opp i alle fly. Det forventes derfor bedre beredskap allerede denne uken.

Det er svært ulønnsomt for Babcock å ikke levere i henhold til kontrakt. Selskapet jobber derfor hardt med å bedre tilgjengeligheten på både kort og lang sikt. Selv om Babcock har flere piloter enn Lufttransport hadde, ansetter de nå enda flere. Oppdragsgiveren, Luftambulansetjenesten, har hyppige møter med Babcock for å sikre at beredskapen så raskt som mulig blir akseptabel. Jeg har også bedt om – og får – daglig rapportering om

beredskapssituasjonen. Dette ligger også offentlig tilgjengelig på Luftambulansetjenestens hjemmesider.

Sandra Borch (Sp) [11:37:03]: Statsministeren fikk i spørretimen sist uke en sjanse til å svare på beredskapssituasjonen rundt luftambulansen. Senterpartiet utfordret henne på om hun ville gjenta ordene om at beredskapen i luftambulansen aldri hadde vært bedre. Statsministeren svarte at luftambulansetjenesten er et bedre tilbud enn det vi har hatt tidligere. Om luftambulansetjenesten er et bedre tilbud på papiret, hjelper det veldig lite når realiteten er en helt annen. Det viser alle avvikene fra de daglige rapporteringene om beredskapssituasjonen.

På Luftambulansetjenestens egne nettsider skriver de med egne ord at beredskapen er blitt svekket. Mener helseministeren at den faktiske beredskapen i dag er bedre etter operatørbyttet?

Statsråd Bent Høie [11:37:55]: Ingen, verken Luftambulansetjenesten, Helse Nord, jeg eller statsministeren har noen gang prøvd å benekte at det er utfordringer med å få god nok dekning i henhold til kontrakten. Det er heller ingen tvil om at dagens kontrakt innebærer en forbedring av den samlede beredskapen. Det jobbes hele veien med at en skal oppfylle de kravene som kontrakten stiller. Vi ser at en del av problemene som har ført til at en ikke har klart å levere, bl.a. tekniske utfordringer med flyene, er løst. Samtidig opplever vi at det fortsatt er utfordringer med god nok dekning, og dette forventer vi blir løst.

Det hører med til historien at ved forrige operatørbytte, da Lufttransport gjenvant kontrakten, gikk det også et år før de klarte å levere i henhold til kontrakt.

Sandra Borch (Sp) [11:38:58]: Jeg synes det er uærlig å argumentere for at man på papiret i dag har en bedre beredskap enn det som er den faktiske situasjonen, når man tydelig ser rapporteringer om at det står fly på bakken på grunn av teknisk feil eller manglende bemanning.

Man har fra regjeringens side valgt å overse akuttutvalgets råd om risiko ved anbud. Man overså råd fra fagfolk om å stille krav til virksomhetsoverdragelse for å sikre kompetanse og stabilitet. Regjeringen grep heller ikke inn og fikk stoppet den anbudsprosessen som hadde alvorlige mangler. Den svekkede beredskapen som erfares i dag, er og var varslet. Spørsmålet er om regjeringen og helseministeren tar denne saken på alvor, og om helseministeren ønsker å beklage overfor alle dem som nå har en svekket luftambulansetjeneste.

Statsråd Bent Høie [11:39:52]: Regjeringen er definitivt ikke uærlig på dette området. Men det er behov

for å tilbakevise påstandene som kommer fra flere om at dagens kontrakt er dårligere enn den forrige – kvalitativt knyttet til beredskapen. Det er ikke korrekt. Det er det motsatte som er riktig. Dette er heller ingen sparekontrakt, tvert imot. Vi har prioritert å bruke mer penger på luftambulansetjenesten i årene framover.

Dessuten har jeg gjeninnført ordningen med at det skal være daglig rapportering til meg om situasjonen. Den legges også offentlig ut på nettet. Vi har hele veien vært tydelige på at vi ikke er fornøyd med leveransen.

Når det gjelder akuttutvalget, var det et utvalg som ble nedsatt av forrige regjering, som Senterpartiet var en del av. Deres tidsplan ville gjort det helt umulig å følge opp anbefalingene om en offentlig utredning om overtagelse av luftambulansetjenesten før tiden for at en måtte sette ut en ny kontrakt, var gått ut. Så forrige regjering får nesten ta ansvaret for at en laget en tidsplan som gjorde det umulig.

Spørsmål 4

Kjersti Toppe (Sp) [11:41:09]: «Helseministeren har uttalt følgende om situasjonen i luftambulansetjenesten: «Så vidt jeg er kjent med, har ikke den reduserte kapasiteten bidratt til at pasienter ikke har fått løst sine oppgaver.» Samtidig har det gjennom media komme fram historier om sterkt skadde pasienter som har blitt sendt aleine med rutefly. Frå Finnmark legeförening kjem det meldingar om at avvikssystemet ikkje fungerer.

Kan statsråden garantere at luftambulansesituasjonen ikkje har gått ut over pasientane?»

Statsråd Bent Høie [11:41:43]: Det er sykehuslegene som avgjør om en pasient skal reise med rutegående transport eller ambulanse. Før operatørbyttet sendte Luftambulansetjenesten ut et informasjonsskriv der de presiserte at det alltid er pasientens medisinske behov som skal legges til grunn for transportvalg. Luftambulansetjenesten har en flykoordineringssentral samlokalisert med AMK i Tromsø, men sentralen ivaretar kun den operative koordineringen av ambulansflyene. Det er legene som styrer flybruken ut fra medisinske behov.

Helse Nord har informert om at de ikke er kjent med at noen pasienter har blitt utsatt for skade som følge av operatørbyttet. Pasienttransporten er løst på tilfredsstillende måte ved bruk av tilgjengelige ressurser og ved god koordinering mellom regional AMK og flykoordineringssentralen i Tromsø.

Representanten Toppe viste til en hyppig referert sak om en pasient som ble overflyttet fra et sykehus i Finnmark til Universitetssykehuset Nord-Norge med rutefly. Faktum er at pasienten ble hentet av helikopter

etter selve ulykken, men ble senere vurdert til å kunne benytte rutegående transport ved overflytting mellom sykehusene. Fra faglig medisinsk hold ble det ikke anmodet om flyambulanse, selv om det var flyressurser tilgjengelig på dette tidspunktet. Det var altså ikke mangel på flykapasitet som lå bak beslutningen om å benytte rutefly. Til tross for faktum i saken verserer den ufortrødent som et «bevis» på svikt i beredskapen i sommer.

I begynnelsen av oktober var tilgjengeligheten til ambulansefly igjen noe varierende, av flere årsaker. Da ble tilbakeføring av pasienter spesielt fra Universitetssykehuset Nord-Norge prioritert ned. Dette kan ha medført noe lengre sykehusopphold ved UNN i påvente av flytransport tilbake til lokalsykehus. Som følge av flysituasjonen kan det ha vært noe økt belegg ved universitetssykehuset, men det er ikke meldt om at pasienter er påført skade eller komplikasjoner.

Vi har flere avvikssystemer som kan brukes til å melde avvik med ambulansefly. Alvorlige hendelser i helse-tjenesten meldes selvfølgelig til Helsetilsynet. I Finnmark, der det er etterlyst et sted å melde avvik med ambulansefly, finnes det allerede en portal for innmelding av samhandlingshendelser mellom kommunene og Finnmarkssykehuset. Denne bør kommunelegene benytte til å melde avvik. Kommunelegene kan også sende avviksmelding direkte til helseforetakene.

Kjersti Toppe (Sp) [11:44:14]: Eg registrerer at statsråden i svaret sitt ikkje kan garantera at luftambulansesituasjonen ikkje har gått ut over pasientane, trass i at han i fleire lesarinnlegg og i andre utsegner har sagt at pasientane får den behandlinga dei skal ha, den behandlinga dei har behov for. Det er bekymringsfullt når helseministeren ikkje gir uttrykk for noka bekymring for pasientsikkerheita samtidig som legeforeninga i det fylket dette får størst følgjer for, Finnmark legeforening, ser seg nøydd til å senda bekymringsmelding på grunn av den ustabile beredskapen. Dei fryktar at dette vil gå ut over pasientane og må melde om at avvikssystemet ikkje fungerer. Når avvikssystemet ikkje fungerer for dei som jobbar i tenesta, korleis kan helseministeren meina noko om at pasientane får den hjelpa dei har behov for?

Statsråd Bent Høie [11:45:17]: Det er for tidlig å trekke den konklusjonen som representanten gjør, at avvikssystemet ikke fungerer. Varselet fra legene i Finnmark tas selvfølgelig på største alvor, både av Helse Nord og av fylkeslegen. Det vil selvfølgelig bli ettergått. I mitt forrige svar informerte jeg representanten om at det allerede finnes flere varslingsordninger, bl.a. en egen nettportal fra Finnmarkssykehuset som er lett tilgjengelig, der kommunelegene kan melde denne typen

avvik, og jeg vil anmode om at den brukes i den typen tilfeller en mener at en opplever avvik.

Jeg kan ikke gjøre noe annet enn å svare ut fra den informasjonen som jeg får fra bl.a. Helse Nord, om at man ikke er kjent med noen alvorlige hendelser som følger av dette.

Jeg sier at det som skjer – det som normalt skjer – når fly står på bakken, er at en prioriterer hasteoppdrag. Det betyr at noen pasienter kan bli liggende lenger og vente på planlagte overføringer mellom sykehus.

Kjersti Toppe (Sp) [11:46:20]: Statsråden ber oss om ikkje å konkludera, men det er jo helseministeren som har konkludert, med at operatørbyttet ikkje har gått ut over pasientane. Det meiner eg ikkje berre er opprivande å høyra på, det er heller ikkje bra opp mot dei som jobbar i tenesta, og som står i den situasjonen som dei gjer. Poenget er at statsråden har konkludert med at ingen pasientar har lidd overlast, samtidig som han burde vita at avvikssystemet ikkje fungerer. Det er ikkje noko som ein statsråd burde verta opplyst om av ei bekymra legeforening i Finnmark. Eg etterlyste ærlegdom i denne saka – dersom ein ikkje veit, burde ein heller ikkje konkludert. Og eg vil spørja igjen til slutt: Kan statsråden garantera at situasjonen no ikkje går ut over pasientane?

Statsråd Bent Høie [11:47:24]: Vi er ikke kjent med noen situasjon med alvorlige forhold der dette har gått ut over pasienter. Men, som jeg også har sagt flere ganger, har regjeringen hele veien vært veldig tydelig på utfordringene med kapasiteten, både da vi planla den ekstra kapasiteten som gjorde at vi klarte å løse oppgavene på en god måte gjennom juli måned, som var veldig kritisk, og også hele veien etterpå – vi har vært åpne og ærlige om situasjonen. Det er jeg også nå, og som jeg har sagt gjentatte ganger, er vi ikke kjent med at dette har hatt noen alvorlige konsekvenser for pasientene. Men på samme måten som ellers når man har utfordringer med denne typen tjenester, er det en prioritering, og det betyr bl.a. at planlagte oppdrag med å flytte pasienter mellom sykehus, blir alltid lavest prioritert, mens hasteoppdrag blir prioritert.

Spørsmål 5

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:48:43]: «I brev til Finnmark legeforening skriver direktøren i Luftambulansetjenesten HF at han har «stor forståelse for at medlemmene av Finnmark legeforening er bekymret for ambulanseflyberedskapen, siden tiden etter operatørbyttet har vært preget av ustabil leveranse. Dette beklager vi». Fra regjeringen har vi derimot ikke hørt noen

tilsvarende innrømmelser eller beklagelser over at luftambulansetilbudet de siste tre månedene ikke har vært godt nok.

Vil statsråden nå følge luftambulansedirektørens eksempel og beklage?»

Statsråd Bent Høie [11:49:33]: Det er ikke riktig, det som representanten sier om at regjeringen ikke har vært tydelig på de utfordringene som er. Det har jeg vært hele veien. Vi er selvfølgelig ikke fornøyd med nivået på den hittil leverte beredskapen som har vært fra 1. juli i år. Vi opplever imidlertid at det også jobbes godt for å komme i mål og levere det som er det ønskede beredskapsnivået.

En overgang til ny kontrakt og ny operatør vil alltid være krevende i luftambulansetjenesten. For ti år siden gikk det bortimot ett år ut i kontraksperioden før forrige operatør, Lufttransport AS, hadde de nye flyene klare til bruk – dette til tross for at selskapet faktisk også drev tjenesten fram til ny kontrakt. Det var altså det samme selskapet som vant kontrakten, som drev det før. Likevel brukte de ett år på å levere i henhold til kontrakt. Luftambulansetjenesten har derfor vært veldig klar over at det vil oppstå utfordringer knyttet til overgang til ny kontrakt, og ikke minst til ny operatør. Det ble derfor planlagt en rekke tiltak som kunne settes i verk for å ivareta nødvendig beredskap i overgangsfasen.

Svikten i beredskapen har imidlertid strukket seg noe lenger i tid enn det vi hadde forventet, og det skyldes flere forhold. Det har særlig vært tekniske feil på fly, men også mangel på piloter til noen vakter, og noe sykdom hos flysykepleierne. Dette har gitt noe mindre rom for planlagte oppdrag med fly enn det som er normalt. Men pasientene har – etter all den informasjonen vi har – fått hjelp.

Den viktigste årsaken til beredskapsavbrudd har vært tekniske feil på et navigasjonssystem i de nye flyene. Feilen har ført til 30 døgn mindre beredskap, men er nå i samarbeid med produsenten rettet opp i alle flyene. Det forventes derfor bedre beredskap allerede fra denne uken av.

Luftambulansetjenesten som oppdragsgiver har ansvar for at flyselskapene som flyr i tjenesten, leverer i henhold til kontrakt. Jeg har full forståelse for at oppdragsgiver nå beklager, og har beklaget, at leveransen ikke har blitt som forventet. Men det viktigste er at en klarer å jobbe med å få beredskapen til å komme opp på forventet nivå. Jeg forventer helt klart, og opplever også, at både Luftambulansetjenesten og operatøren jobber målrettet for å nå det.

Det er selvfølgelig å beklage at en og samme feil i utstyret på de nye flyene alene har medført flere prosent lavere beredskapsnivå i august og september og gitt en

mer ustabil beredskapssituasjon. Jeg følger imidlertid denne utviklingen i beredskapen tett og har også bedt om daglige statusrapporteringer, noe jeg får. Disse gjøres også offentlig tilgjengelig på Luftambulansetjenestens hjemmesider.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:52:20]: Jeg er litt usikker på om statsråden beklager eller ikke, men hvis han beklager, er det klokt, for dette er en alvorlig situasjon for oss som bor i en slik sone som dette har blitt. Det har også provosert oss, det som skjer. Jeg har lyst til å spørre statsråden: Hva vil statsråden gjøre for å unngå å gjøre samme feil?

Statsråd Bent Høie [11:52:53]: Overgangen til ny operatør visste vi kom til å bli krevende. Derfor ble det også satt inn betydelige ressurser i juli måned, nettopp for at dette ikke skulle gå ut over innbyggerne, spesielt i Nord-Norge, som er helt avhengige av denne tjenesten. Dette var jeg sterkt involvert i hele veien for å forsikre meg om at de planene var gode, og at de ble satt i verk. Erfaringen etter juli måned tilsier også at planene virket. Beredskapen i juli var god, pasientene fikk hjelp, og antall oppdrag gjennomført i juli måned var høyere enn det som er vanlig. I månedene etterpå opplever jeg også at Luftambulansetjenesten hele veien har gjort det som de mener er nødvendig for å sikre at det er god nok beredskap.

Men det er klart det er krevende for dem som jobber i tjenesten, når det er uforutsigbarhet. Det er det all grunn til å beklage.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:53:57]: Vi går nå mot vinter. I Finnmark er det slik at været skifter veldig fort, det går fra stille til storm på et øyeblikk. Jeg forventer at det nye selskapet vil være like godt som det forrige selskapet var under slike ofte ekstreme forhold. Kan statsråden garantere at befolkningen i Finnmark kan være minst like trygg nå, med det nye ambulansflytilbudet, som de var tidligere?

Statsråd Bent Høie [11:54:37]: Ja, alt er i hvert fall lagt til rette for det gjennom økt beredskap i den kontrakten som vi nå har. Det betyr at det er bedre ekstra-bemannings, og det er helt nye fly. Det er også veldig gledelig at en lyktes med at de aller fleste pilotene ble med over i det nye selskapet. Det betyr at deres langvarige, viktige kompetanse, som er det som er nøkkelen i denne tjenesten, også er den kompetansen som skal løse oppdraget denne vinteren. Det er noe av det som gjør at jeg føler meg veldig trygg på at Luftambulansetjenesten her vil gjøre alt den kan for at befolkningen også denne vinteren skal føle seg trygg, ikke minst takket være at de aller fleste pilotene som sitter med en unik kompetanse

til å løse dette oppdraget, ble med over i det nye selskapet.

Spørsmål 6

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:55:41]: «Kontrakten mellom Luftambulansetjenesten HF og Babcock Scandinavian AirAmbulance inneholder krav om tilgjengelighet. Selskapet har etter tre hele måneders drift levert et resultat langt under kontraktkravet, noe som har påført statlige redningstjenester økte kostnader og befolkningen dårligere beredskap.

Hvilken økonomisk avkorting har staten hittil krevd fra selskapet for manglende tilgjengelighet?»

Statsråd Bent Høie [11:56:16]: Helseforetakene belaster alltid sine operatører økonomisk for den eller de delene av tjenesten som ikke er levert i henhold til kravene som står i kontrakten. Avkortingsmekanismene er – som representanten Lundteigen er inne på – knyttet til manglende beredskap. For hvert fly som er i døgnberedskap, kan operatøren ikke ha mer enn tolv timer utmelding per måned begrunnet med planlagt teknisk vedlikehold, og tilsvarende heller ikke ha mer enn tolv timer utmelding på grunn av manglende personell per måned – altså opptil tolv pluss tolv timer i løpet av én måned. Ved uforutsette tekniske feil skal det settes inn reservefly så raskt som mulig og senest etter tolv timer. Beredskapsavbrudd som varer lenger enn dette, utløser økonomiske krav eller avkorting overfor operatøren.

Etter at Babcock overtok ambulansflykontrakten 1. juli, er det blitt hevdet at selskapet kun leverte opp mot 70 pst. beredskap i juli. Dette stemmer ikke. Det tallet representerer kun den beredskapen de fikk ut av de nye norske flyene. Parallelt leverte nemlig Babcock beredskap med to svenske fly fra sitt morselskap. Etter at Babcock overtok kontrakten, har selskapet levert beredskap på 80 pst. i juli, i overkant av 90 pst. i august og i overkant av 90 pst. i september. Totalt med innleide ressurser i regi av Luftambulansetjenesten HF og Helse Nord, herunder fra Forsvaret, ble det levert beredskap beregnet til hele 98 pst. for juli måned. Det ble dessuten logget hele 929 flytimer i ambulansflytjenesten i juli. Det er det høyeste antallet flytimer for juli måned de siste seks årene. Totalt ble det fløyet 724 pasienter, mot 737 og 733 i juli de to foregående årene.

Kontraktsoppfølging er selvfølgelig også å betrakte som et forretningsmessig forhold mellom Luftambulansetjenesten og operatørene. Luftambulansetjenesten må forholde seg til både gammel og ny operatør for å vurdere håndteringen av faktisk levert beredskap og de eventuelle merkostnadene. Dette er, som nevnt, godt regulert i kontrakten, men vil nødvendigvis også kunne være gjenstand

for diskusjon og uenighet. Ledelsen i Luftambulansetjenesten har prioritert å fokusere nettopp på beredskap i den beredskapsmessig krevende perioden vi har vært inne i. Det betyr at det ennå ikke foreligger tall for krav eller oppgjør for manglende leveranser for den aktuelle perioden. Det er et arbeid som Luftambulansetjenesten vil starte når de finner at det er riktig å prioritere den type oppfølging av kontrakten, og ikke, som nå, prioritere sikker beredskap for befolkningen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:58:53]: Her var det mange påstander. Det sies at det belastes alltid. Det er ikke innlevert krav, det er ikke avklart hva en har krevd, en har ikke fått noe svar på hva en har fått refundert fra selskapet. Det er altså ikke svar på det som var spørsmålet: Hvilken økonomisk avkorting har staten hittil krevd fra selskapet for manglende tilgjengelighet? Det er rimelig opplagt at kravet ikke var oppfylt i juli, i august, i september og hittil i oktober. Vi står altså i en situasjon der det i ly av forretningshemmeligheter ikke er opplyst hva som er krevd. Jeg gjentar spørsmålet: Har staten krevd for manglende oppfylld av kontrakten per dato?

Statsråd Bent Høie [11:59:48]: Nei, dette er ikke i ly av noen forretningshemmeligheter, som representanten prøver å gi inntrykk av. Det er i ly av en prioritering fra administrasjonen i Luftambulansetjenesten om nå å prioritere beredskap for befolkningen i den krevende situasjonen man har vært i. Men, som jeg sa i mitt svar, en vil selvfølgelig kreve operatørene, både den forrige og den nåværende, for manglende leveranse i henhold til kontrakt. En har ikke prioritert det arbeidet nå, men det betyr ikke at leverandørene, verken den forrige eller den nåværende, kommer til å slippe unna disse kravene. Jeg er litt forundret hvis Senterpartiet mener at en nå, i den situasjonen som har vært, skulle brukt tiden på bokholderi og å stille krav istedenfor å sikre beredskapen til befolkningen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:00:36]: Det viktigste er sjølsagt å sikre beredskapen. Lederen for Luftambulansetjenesten HF, Øyvind Juell, sa til NRK Finnmark i går kl. 23 at dagens beredskap ikke er i henhold til inngått avtale med operatøren Babcock.

Mitt spørsmål videre er da: Hva er satsene for avkorting? Hva er den økonomiske belastningen for selskapet i de tilfellene det ikke greier å levere avtalt produkt? Beredskapen 15. oktober kl. 0930 var at det var tre beredskapsavbrudd de neste 24 timene både for Kirkenes, Alta og Bodø. Årsaken var manglende besetning. Statsråden har sagt at det er etablert bakvakt for besetninger. Kan statsråden bekrefte at det er etablert bakvakt?

Hvorfor brukes ikke da bakvakta, slik at beredskapen opprettholdes, eksempelvis for de tre flyene i går?

Statsråd Bent Høie [12:01:38]: Jeg er veldig glad for at Senterpartiet har avklart at de er enig i den prioriteringen at en først konsentrerer seg om beredskapen, og at en begynner å jobbe med de økonomiske kravene i etterkant av det, når en har tid og kapasitet til det, i Luftambulansetjenesten HF.

Jeg redegjorde for kontrakten i mitt opprinnelige svar. Det vil selvfølgelig alltid være en diskusjon. Noen av de tilfellene der det ikke har vært god nok beredskap, skyldes bl.a. sykdom hos sykepleierne i flyet. Det er ikke en leveranse fra operatøren, det er en leveranse fra helseforetaket. Det betyr at Luftambulansetjenesten HF må sette seg ned med både den foregående og den nåværende operatøren og gå igjennom de konkrete situasjonene, diskutere hvem det er som sitter med ansvaret for at det ikke er levert i henhold til kontrakt, og da komme opp med hva som har vært leveransen, og hvilken avkorting som skal gjelde.

Spørsmål 7

Fra representanten Jan Bøhler til utenriksministeren:

«Da terroristene i IS var på offensiven og tok stadig nye områder fra flyktende irakiske og syriske styrker, var det kurderne som med stort mot greide å stanse dem og etter hvert slå dem tilbake. Med store ofre av titusener av menneskeliv tok de støytten og kjempet for oss i de vestlige land, slik den amerikanske presidenten faktisk har sagt. Nå når Tyrkia angriper de kurdiske områdene i Syria, føler kurderne seg med god grunn sviktet av sine tidligere allierte. Det skaper også stor fare for at IS kan styrke seg og komme tilbake. EU og land som Tyskland, Frankrike, England, Australia, mfl. har protestert mot angrepet, og amerikanske senatorer fra begge partier har fremmet lovforslag om sanksjoner mot Tyrkia, bl.a. når det gjelder militært utstyr og ammunisjon.

Hva gjør Norge for å protestere klart og tydelig mot invasjonen og legge press på tyrkiske myndigheter?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 8

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Åsmund Aukrust til utenriksministeren, vert teke opp av representanten Mani Hussaini.

Mani Hussaini (A) [12:02:52]: Det har vært en del utvikling i saken siden spørsmålet ble stilt, men jeg tillater meg likevel å stille det:

«9. oktober startet Tyrkia en invasjon av de kurdiske områdene i Nord-Syria. Kurdiskdominerte SDF og YPG har kjempet side om side med vestlige styrker både i Syria og Irak. Tyrkias invasjon virker destabiliserende i en region som nå trenger ro og stabilitet. Vi risikerer at IS-soldater slipper løs fra kurdiske fangeleirer. EU ber nå Tyrkia om å stanse angrepene mot kurderne. Flere nordiske land har fordømt invasjonen.

Vil utenriksministeren, som Danmark, fordømme Tyrkias invasjon, og hva vil norske myndigheter foreta seg i møte med den alvorlige situasjonen i regionen?»

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:03:44]: Dette blir for så vidt en reprise på en diskusjon vi hadde i spontanspørretimen, men jeg tar den gjerne en gang til.

Norge har fordømt Tyrkias handlinger, og vi var umiddelbart ute og krevde en stans i operasjonen. Det vi også gjorde, var at vi kalte inn den tyrkiske ambassadøren til UD om formiddagen den 10. oktober, dagen etter at invasjonen begynte. Samme formiddag stanset vi midlertidig alle søknader om eksportlisens for militært materiell eller flerbruksvarer til militært bruk. Det var vi et av de aller første landene som gjorde, og vi var også det første NATO-landet som gjorde det, fordi vi mener det er viktig når situasjonen er som den er, å ta alle de forholdsregler vi kan.

Jeg deler representanten Hussainis bekymring både for sivilbefolkningen og for den humanitære situasjonen. Vi har fra norsk side et sterkt humanitært engasjement i området, men vi ser også med stor bekymring på at den grensekryssende bistanden som nå kan komme inn fra Irak, sterkt begrenses. Veldig mange av hjelpeorganisasjonene som har vært til stede i området, trekkes seg ut. Noe lokalt personell blir igjen, men veldig mange trekkes ut og tilbake til Irak. Det er forståelig ut fra slik situasjonen er, men det gjør selvfølgelig at det blir enda vanskeligere å få fram humanitær og livreddende hjelp, særlig til dem som er i grenseområdene.

Vi ser også at Tyrkia nå har tatt kontroll over flere byer i den sentrale delen av den såkalte sonen som de ønsker å etablere, som er en over 30 km lang sone langs grensa.

Det som også er en tydelig bekymring vi har gitt uttrykk for, er hvordan dette nå stiller oss i kampen mot ISIL. Vi vet fra før at ISIL mange steder er til stede, selv om de ikke har den samme territorielle kontrollen eller det fotfestet som de hadde. Men det at SDF nå kjemper mot Tyrkia i stedet for å håndtere den trusselen ISIL fortsatt representerer, og som Norge har vært veldig tydelig på ikke er over, representerer en utfordring både fordi vi

kan komme tilbake til en situasjon der ISIL får fotfeste igjen i en region som sårt trenger stabilitet, og fordi vi ser at det kan gå ut over det som nå er kurdisk vakthold i en del av interneringsleirene. Derfra kommer det medie-rapporter – som av naturlige årsaker, gitt situasjonens uoversiktligheit, foreløpig ikke er blitt endelig bekreftet – om at fanger skal ha rømt fra en av leirene, som ligger ca. 25 mil fra Al-Hol.

Mani Hussaini (A) [12:06:35]: Takk til utenriksministeren for et godt svar. Jeg vil også takke for at man var tidlig ute med å stanse våpeneksporten til Tyrkia, og at man etter hvert, etter EU, kom ut og fordømte situasjonen. Det er nå gjort.

Det som bekymrer meg, er at man ikke vurderer flere initiativ, fordi for hver time som går, for hver dag som går, er det uskyldige mennesker som blir drept. Vi har rett og slett ikke tid til å se an hva som skjer.

To ulike initiativ har blitt nevnt tidligere i dag, men jeg kan nevne dem igjen. Det ene er økonomiske sanksjoner mot Tyrkia, det andre er fredsbevarende styrker inn i Nord-Syria. Norge er jo kandidat til FNs sikkerhetsråd, og da er spørsmålet mitt til utenriksministeren: Er det slik at det kandidaturet står litt i veien for at vi skal kunne være en pådriver og foreslå slike initiativ, eller kan vi faktisk bruke vårt kandidatur til å foreslå tøffe pådrivertiltak mot det som skjer nå?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:07:36]: Vi kan diskutere når ulike land fordømte. Jeg registrerer for så vidt at Sverige fordømte dette torsdag kveld, mens Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, ikke gjorde det før søndag kveld. De første reaksjonene fra Støre var at dette var sterkt kritikkverdigg av Tyrkia, mens min første umiddelbare reaksjon var at vi krevde en umiddelbar stans i handlingene fra Tyrkia.

Men så til spørsmålene, som vi også var inne på i den spontane spørretimen. Spørsmålet om sanksjoner er et spørsmål som nå kommer til å bli diskutert. Det har vært både uformelle og formelle møter i NATO i går og i dag. Det har vært møte i Sikkerhetsrådet, og det forventes at det er et nytt møte i Sikkerhetsrådet i løpet av uka. Det er Sikkerhetsrådet som i så fall kan beslutte å gjennomføre den typiske sanksjoner.

Kandidaturet vårt til FNs sikkerhetsråd står på ingen måte i veien for norsk utenrikspolitikk – snarere tvert imot. Det vi gjør i utenrikspolitikken, er høyst gjennkjennelig både før og etter kandidaturet, og det kommer det også til å være framover. Det betyr at den tydelige stillingen vi har tatt her, er gjennkjennelig og klar norsk politikk.

Mani Hussaini (A) [12:08:46]: Takk til utenriksministeren for svaret.

Det er ingen tvil om at det som skjer i Nord-Syria, er etnisk rensing av kurdere. Lørdag fikk vi vite at generalsekretæren i partiet The Future Syria, Hevrin Khalaf, ble drept av tyrkiskstøttede militssoldater. Hun ble voldtatt og steinet til døde. Alt dette ble filmet og senere distribuert gjennom sosiale medier.

Vi er vitne til krigsforbrytelser. Talsmannen for FNs høykommissær for menneskerettigheter, Rupert Colville, krevde en uavhengig gransking av det som skjedde. Colville har stått fast på at Tyrkia kan bli stilt til ansvar for krigsforbrytelser begått av militsgrupper de har kontroll over. Vil utenriksministeren ta initiativ til en uavhengig gransking av likvideringen av Hevrin Kahlaf og andre kurdiske politikere den siste uka?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:09:46]: I det siste representanten Hussaini sier, ligger det også et vesentlig poeng som jeg var inne på i spontanspørretimen, og det er at dette nå har pågått i en uke. Det er fortsatt vanskelig å få full oversikt både over situasjonen på bakken og de ulike faktaene. Det er noe som er viktig både for oss og for FN-organisasjoner og FN i sin helhet å få kartlagt.

Vi har også kritisert tydelig Tyrkias arrestasjoner både av opposisjonspolitikere og av journalister som har kritisert operasjonen. Vi ser at det for så vidt føyer seg inn i et mønster som vi har kritisert tidligere, og som vi gjentar kritikken av. Det samme gjelder når vi har vært klare på at Tyrkia må respektere folkeretten. Det innebærer bl.a. å ha et ansvar for proporsjonalitet dersom man går til angrep. Det er blant de tingene som antakeligvis i sterkere grad kommer til å bli diskutert framover.

Spørsmål 9

Rigmor Aasrud (A) [12:10:59]: «Gjennom media har det kommet fram at en butikk i en stor kjede har hatt ansatte i arbeid på 1. mai for å telle varer uten at de har fått lønn for det.

Hvordan jobber myndighetene for å slå ned på denne formen for useriøsitet i arbeidslivet?»

Statsråd Anniken Hauglie [12:11:21]: Det er arbeidsgiverens ansvar å sørge for å tilby sine arbeidstakere ryddige og ordnede lønns- og arbeidsvilkår. Frivillig arbeid er tillatt i Norge og utføres typisk for organisasjoner med et samfunnsnyttig formål og for en korte periode. Dersom arbeidet utføres for den arbeidsgiveren der man har en lønnet stilling, vil det ikke være naturlig å anse arbeidet som frivillig, særlig dersom arbeidstakeren pålegges oppmøte eller risikerer sanksjoner for unnlatt oppmøte.

Arbeid på 1. mai omfattes av lov om 1. og 17. mai. Det foreligger en særskilt regulering av lønnsplikt for denne datoen. En arbeidstaker som har utført ordinært arbeid, skal lønnes med ordinær lønn og et tillegg på minst 50 pst. dersom ikke høyere tillegg framgår av avtale.

Tips om mulige brudd på arbeidslivets spilleregler kan sendes til Arbeidstilsynet. Etaten arbeider kontinuerlig med kontroll og veiledning for å bidra til å opprettholde et seriøst arbeidsliv, og kan reagere dersom det avdekkes brudd på regelverk.

Generelt vil jeg understreke at det følger et stort ansvar med det å være arbeidsgiver. Vår arbeidslivsregulering bygger på at arbeidsgivere skal sørge for at regelverket overholdes, og at det er ordnede og seriøse forhold på arbeidsplassene.

Her kan det også være god hjelp å hente fra organisasjonene i arbeidslivet, både for arbeidsgivere og for arbeidstakere. Gjennom trepartssamarbeidet støtter myndighetene opp om disse viktige elementene i vår arbeidslivsmodell.

Rigmor Aasrud (A) [12:13:00]: Jeg takker statsråden for svaret. Men vi har også nå i det siste sett norske arbeidsgivere som ikke utbetaler tillegg for overtid i høytider for sine ansatte, og i går var det en sak der en arbeidsgiver som ikke hadde betalt lovpålagt OTP, obligatorisk tjenestepensjon, fikk medhold i retten, dvs. tingretten mente at det var opp til den ansatte å kontrollere at sånne ting ble innbetalt. Dette stiller de ansatte i en ganske krevende situasjon – at de skal ta ansvaret for at ting er riktig. Da er mitt spørsmål: Mener statsråden at det er gode nok ordninger, og hvilket offentlig organ mener statsråden skal bistå de ansatte i slike situasjoner?

Statsråd Anniken Hauglie [12:13:50]: Det er, som jeg sa i mitt første svar, arbeidsgiveren som har ansvaret for at lover og regler følges, at lønn utbetales, og at arbeidsmiljølovens bestemmelser følges på arbeidsplassen. I den grad det ikke gjøres, kan de ansatte gå via til-litsvalgte, og hvis det er en stor kjede, som det handlet om i første svar, kan man også gå til hovedkontoret. Får man ikke medhold der heller, er det naturlig å gå til Arbeidstilsynet for å få råd, hjelp og veiledning der.

Hvilken myndighet som har ansvaret for å bistå, er litt avhengig av hva problemstillingen gjelder. Vi har hatt på høring bl.a. et forslag om å utvide Arbeidstilsynets kompetanse, altså beslutningsmyndighet og myndighet. Om det vil vi komme tilbake til Stortinget med en egen sak i løpet av våren. Det handler bl.a. om å føre tilsyn med innleie, som Arbeidstilsynet tidligere ikke har hatt kompetanse på, og så kan det være andre tilsyn som skal følge opp på andre områder.

Rigmor Aasrud (A) [12:14:53]: Jeg takker igjen for svaret, men man går jo ikke til kjernen i det som er problemstillingen her. Dette er jo arbeidstakere som blir stående veldig alene. Vi har sett at regjeringen har lagt bort arbeidet med å øke organisasjonsgraden i arbeidslivet, og da blir man stående veldig alene. Det er bra at statsråden ønsker å komme til Stortinget med en sak som skal gi Arbeidstilsynet annen kompetanse, men da spør jeg: Er det aktuelt for statsråden i den sammenhengen også å gi Arbeidstilsynet vedtakskompetanse i privatrettslige saker? Det er jo det dette dreier seg om.

Statsråd Anniken Hauglie [12:15:28]: Når det gjelder å utvide Arbeidstilsynets kompetanse på innleie, bl.a., er jo det nye i det nettopp at Arbeidstilsynet skal gå inn i det privatrettslige på innleie.

Når det gjelder punktet om organisasjonsgrad, har regjeringen ikke gått bort fra det arbeidet. Tvert imot har vi satt ned en arbeidsgruppe med partene i arbeidslivet for å se på hvordan vi i fellesskap kan bidra til å øke organisasjonsgraden i arbeidslivet framover. Den arbeidsgruppen skal nå jobbe et års tid, og så vil de forhåpentligvis komme med noen anbefalinger, gode råd, om tiltak og initiativ som vi kan ta. Da får vi se hvordan vi skal følge opp det videre. Men jeg mener det er naturlig at når vi nå skal diskutere tiltak for å øke organisasjonsgraden, bør vi gjøre dette i fellesskap med partene. Det er jo partene som i utgangspunktet først og fremst har ansvaret for å rekruttere til sine organisasjoner, men i den grad myndighetene kan bistå, skal de også selvfølgelig være imøtekommande på det.

Spørsmål 10

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til arbeids- og sosialministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommande.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:16:45]: «En ny EU-dom, i en sak der Norge hadde innlegg, konkluderer med at EUs anskaffelsesregelverk ikke gir adgang til å oppstille kvantitative begrensninger på underleverandørers bidrag i kontrakter. Den italienske lovregelen om at verdien av en kontrakt som skal utføres av en underleverandør, ikke må overstige 30 prosent, er dømt ulovlig. Italia har bl.a. argumentert med at reglene er nødvendig for å ta grep om en bransje som er gjennomsyret av kriminalitet.

Hvilke konsekvenser vil EU-dommen kunne få for Norge gjennom EØS?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:17:21]: La meg ta den korte oppsummeringen først. Det er at dommen

ikke vil ha betydning for bestemmelsene i det norske anskaffelsesregelverket, og at argumentasjonen EU-domstolen har fulgt, i stor grad er i tråd med Norges innlegg i saken.

Jeg ser på denne dommen med stor interesse. Det er snakk om en prejudisiell avgjørelse fra EU-domstolen som sier noe om forståelsen av anskaffelsesretten. Avgjørelsen vil ha betydning for EØS-retten og forståelsen av denne, på lik linje med andre dommer i EU-domstolen.

Som nevnt er EU-domstolens argumentasjon i stor grad i tråd med det vi argumenterte for i Norges innlegg i saken. I avgjørelsen legger domstolen til grunn at reguleringen i anskaffelsesdirektivene ikke er uttømmende. Det vil si at medlemslandene kan regulere bruken av underleverandører nasjonalt såfremt det er forenlig med visse grunnleggende regler. Det gir oss handlingsrom til bl.a. å utforme nasjonale regler mot arbeidslivskriminalitet.

Regjeringen ser svært alvorlig på arbeidslivskriminalitet og useriøsitet i arbeidslivet. I anskaffelsesregelverket er det derfor en rekke bestemmelser for å bekjempe dette. Regjeringen har bl.a. innført en bestemmelse om begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden i offentlige kontrakter. Regelen gjelder for utsatte bransjer der vi vet at arbeidslivskriminalitet er en særlig aktuell problemstilling. Nærmere bestemt gjelder denne begrensningen ved utførelse av bygg- og anleggsarbeider og kontrakter om renhold.

Jeg mener denne EU-dommen ikke har noen betydning for det norske regelverket. Det er riktig at domstolen kom til at Italias ordning ikke var i tråd med EU-retten, og avgjørelsen er begrenset til å gjelde den italienske reguleringen. I det norske anskaffelsesregelverket regulerer vi bruken av underleverandører på en annen måte, og jeg mener at vår regulering er innenfor det handlingsrommet vi har i EØS-avtalen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:19:12]: Det en ser i det norske arbeidsmarkedet, er at det er ganske urovekkende forhold i mange bransjer: Det er press på lønns- og arbeidsvilkår, og det er situasjoner både med sosial dumping og med arbeidslivskriminalitet. Derfor er det behov for å ha gode reguleringer, bl.a. når det gjelder underleverandører, som også statsråden er inne på i sitt svar. De begrunnelsene vi i Norge bruker, er jo nettopp noen av de samme begrunnelsene som Italia brukte for å ha begrensninger. Det er noen andre begrensninger enn dem Norge har, men det er fortsatt noen begrensninger. Det som ligger i det norske regelverket, er jo norske reguleringer som ikke følger av EUs anskaffelsesdirektiv, men som er egne reguleringer som Norge har sørget for, og der mange kommuner i Norge har

gått enda lenger, nettopp for å ivareta et seriøst arbeidsliv.

Ut fra sitt svar, kan statsråden nå garantere at norsk lov og norske regler ikke vil bli endret som følge av EU-dommen og annen rettspraksis i EU?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:20:26]: Hvis representanten hadde sluttet før «annen rettspraksis i EU» – det er altså slik, som jeg sa veldig klart og tydelig i mitt innlegg, at etter vår vurdering er det ingenting i denne dommen som kommer til å få konsekvenser for det norske anskaffelsesregelverket. Det skyldes bl.a. at en viktig forskjell mellom den norske og den italienske lovgivningen, som nå er blitt dømt, er at vi hele tiden søker å være proporsjonale og – for å si det litt enkelt – sikte inn tiltakene og reguleringene der vi vet det er trøbbel og problemer. Det har vi full anledning til, og det skal vi fortsette med. Det betyr også at dersom det kommer nye bransjer og nye områder der vi ser at det vokser frem problemer, har vi også anledning til å regulere der på egnet måte.

Så må jeg bare legge til at dette er en problemstilling som regjeringen jobber med hele tiden. Næringsdepartementet bidrar også i regjeringens strategier mot arbeidslivskriminalitet, og det er bl.a. fordi et useriøst arbeidsliv først og fremst rammer seriøse norske bedrifter, ikke minst små og mellomstore bedrifter, ved siden av norske arbeidstakere.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:21:27]: Grunnen til at spørsmålet er stilt, er at det er kommet en ny dom fra EU-domstolens side i en sak der Norge engasjerte seg. Men det er heller ikke første gang EU-domstolen har kommet med avgjørelser knyttet til anskaffelsesregelverket; det har også skjedd i saker som gjelder bl.a. Litauen, som har hatt begrensninger når det gjelder verdien av kontrakter brukt på underleverandører og hvorvidt underleverandører skal bruke egne ansatte – altså også andre typer avgrensninger i bruk av underleverandører.

Men ut fra det statsråden nå sier, kan en altså forvente at en fra norsk side bør stå fast på det som er gjeldende norsk lovgivning, og at også Statsbygg, Forsvarsbygg, Sykehusbygg og andre som ønsker å utnytte handlefriheten i det norske regelverket, står helt fritt til det innenfor rammene av EØS-avtalen, og at det ikke er noe i EØS-avtalen som vil begrense Norges handlefrihet. Kan statsråden garantere det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:22:33]: Som jeg gjerne gjentar for tredje gang – jeg har for øvrig også lyst til å berømme representanten for å ta opp dette spørsmålet – jeg synes det er veldig bra, for da får vi anledning til å si noe klart og tydelig: Vårt anskaffelsesregel-

verk – etter alle våre vurderinger, også med de begrensningene som er der, og med mulighetene til å bekjempe arbeidslivskriminalitet og useriøse aktører, stille krav om et anstendig arbeidsliv, etc. – er innenfor våre EØS-forpliktelser. Det betyr også at på spørsmålet om aktører i Norge kan bruke alle de verktøy og virkemidler som ligger i det norske regelverket, er svaret utvetydig ja. På spørsmålet om vi har tenkt å endre anskaffelsesregelverket som følge av denne dommen, er svaret nei.

Spørsmål 11

Siv Mossleth (Sp) [12:23:27]: «Overføring av fylkesveiadministrasjon er en stor x-faktor i alle fylkeskommunene sine budsjett for neste år. Fylkesråd for samferdsel i Nordland, Bent-Joachim Bentzen, uttaler i en pressemelding: «Tre måneder før vi skal være operativ med en helt ny organisasjon, vet vi altså ikke om vi har penger til å ansette folkene vi trenger.»

Er regjeringa fornøyd med at de økonomiske rammene for overføringa av ansvaret for fylkesveiene fra Vegvesenet til fylkeskommunene ikke er på plass i en situasjon hvor de jobber på spreng for å legge neste års budsjett?»

Statsråd Jon Georg Dale [12:24:08]: La meg først seie at omorganiseringa som følgje av oppgåveoverføringa frå Statens vegvesen til dei nye folkevalde regionane er ei av dei største omorganiseringane vi har hatt i offentleg sektor dei siste åra. Det er klart det er eit omfattande og krevjande arbeid, som går føre seg i dialog mellom Statens vegvesen og fylkeskommunane, som no skal overta dei tilsette.

Regjeringa har tidlegare varsla at det vil følgje pengar med dei årsverka som går frå Statens vegvesen til fylkeskommunane. Det betyr at omstillingsprosessen har vore føreseieleg for fylkeskommunane fram til dags dato. Så har regjeringa i statsbudsjettet for 2020 varsla at vi vil kome tilbake igjen så fort som mogleg med eit tilleggsnummer til det, som omhandlar alle sider, også dei økonomiske overføringane for samferdselsadministrasjonen, i ei eiga sak, slik at Stortinget kan behandle det – dersom ein ønskjer det – parallelt med statsbudsjettet for 2020. Det betyr at i den endelege avklaringa som budsjettprosessar alltid vert avslutta med, nemleg stortingsbehandling, vil det verte lagt til rette for at ein kan gjere det, og dermed er det også føreseieleg for aktørane. Det betyr at eg meiner at trass i ein relativt krevjande prosess som har fleire risikoar ved seg, har vi klart ei omstilling på rekordtid: Bortimot 1 200 personar har i dag takka ja til å jobbe i fylkeskommunane. I dag brukar staten 1 850 årsverk på dette, så dette er ei omstilling som er krevjande og omfattande og har fleire risikoelement i

seg, men som trass alt – sett opp mot det tempoet gjennomføringa skjer i – har gått ganske bra.

Siv Mossleth (Sp) [12:25:58]: Forutsigbarhet er nok ikke det ordet som brukes mest om denne reformen. Jeg synes ikke meldingen til fylkespolitikernes arbeid på spreng med å legge budsjettene, var klar. De har jo utålmodig spurt etter økonomiske fakta tidligere, og da har svaret vært at det vil komme i statsbudsjettet for 2020. Nå kan de jo risikere at de ikke vet noen ting før den 10. november, når dette tillegget har frist for å komme – enda en utsettelse, enda mer usikkerhet. Samtidig rapporterer Statens vegvesen om alvorlige konsekvenser i kjølvannet av reformen. Veidirektøren sier i VG i dag at situasjonen er kritisk og risikoen høy. Er flertallsregjeringens planlegging av denne reformen og omorganiseringen svært dårlig håndtert, eller er det en strategisk utarming av både fylkeskommunene og Statens vegvesen?

Statsråd Jon Georg Dale [12:27:06]: Det er sjølvsagt ikkje det. Eg høyrer dette frå Senterpartiet heile tida, og det har aldri hatt rot i verkelegheita. Det er eit breitt fleirtal på Stortinget som har bedt om at vegadministrasjonen for fylkesvegane skulle flyttast til fylkeskommunen. Det låg til grunn den tida då Senterpartiet sat i regjering, i 2010. Dette har vore ei styrt gjennomføring, men ho skjedde på rekordtid for faktisk å ta intensjonane bak regionreforma på alvor, nemleg å leggje meir under demokratisk kontroll i dei nye folkevalde regionane. Difor går dette fort. Når ting går fort, følgjer det alltid krevjande omstillingsarbeid. Det har risikoelement i seg. Men det har vore handtert på ein måte som gjer at 1197 tilsette no er sagde opp i Statens vegvesen, mens 1261 har sagt ja til jobb i fylkeskommunen. Det viser at overføringa er i full drift.

Siv Mossleth (Sp) [12:28:08]: I Rogaland måtte Vegvesenet avlyse prosjekter fordi de ikke hadde folk nok til å håndtere anbudene. Konsekvensen er permitteringer hos entreprenører. Regjeringa holder fylkeskommunene og dyktige folk som jobber med vei, både i fylkene, i staten og i det private næringslivet, for narr når de får bare en måned på seg til å vite hva fylkeskommunene har å rutte med i budsjettene sine. Nordland trenger f.eks. 127 stillinger, men har mottatt bare 70 søknader til den nye veiavdelingen. Med dagens uavklarte status risikerer Nordland, som et eksempel, å tape 54 mill. kr årlig, det samme som de har brukt til reasfaltering i år. Kan statsråden forsikre om at Nordland får økonomisk kompensasjon som sikrer brøyting fra 1.januar og reasfaltering, dvs. at tapet ikke blir de 54 millionene dersom de ikke får de 70 arbeidstakerne de

trenger fra Statens vegvesen, men må hente dem andre steder?

Statsråd Jon Georg Dale [12:29:09]: Innlegget ber endå ein gong preg av ferdigskrivne manus som ikkje tek opp i seg dei svara vi faktisk gjev. Det er ei krevjande omstilling for veldig mange tilsette i Statens vegvesen på veg til fylkeskommunane. Eg kan ikkje gje nokon slike garantiar, for det er Stortinget som til sjuande og sist kjem til å gjere vedtaka. Men eg kan forsikre om at vårt arbeid handlar om å setje både Statens vegvesen, gjennom ny organisering, og fylkeskommunane i stand til å løyse dei utfordringane vi kjem til å ha på samferdselsområdet dei neste åra. Det vil bli teke omsyn til også i vårt vidare arbeid.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 12

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Åsunn Lyngedal til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kirsti Leirtrø.

Kirsti Leirtrø (A) [12:30:06]: «E6 i Ballangen kommune 55 km sør for Narvik er nå stengt hele døgnet i perioder på opptil 45 minutter ved Forså tunnel. Dette er 15 km fra den eneste fergeforbindelsen på E6 der det er halvannen time mellom hver ferge. Gjennomslipp med ledebil skjer uten tanke på fergetidene på E6 eller rv. 827. Busser, vogntog, pendlere og andre mister sine forbindelser daglig. Det er ingen omkjøringsmulighet, utrykningskjøretøy kan ikke passere når tunnelen er stengt, og det er ingen skilting i forkant av tunnelen.

Mener statsråden at det er forsvarlig at eneste forbindelse mellom nord og sør er stengt i så lange perioder?»

Statsråd Jon Georg Dale [12:30:53]: Den nær 50 år gamle tunnelen på E6 i Ballangen skal oppgraderast i tråd med regelverket og krav til tryggleik i tunnelane. Oppgraderinga omfattar ei rekkje tiltak som skal auke trafikktryggleiken for trafikantar, naudetatar og andre som ferdast på og langs vegen. Det gjer at det skjer mykje oppgraderingsarbeid no.

I førebuingane til eit slikt oppgraderingsarbeid går Statens vegvesen nøye igjennom prosjekta for å sjå kor lite skade ein kan gjere for den normale trafikken. Det har også vorte gjort i dette tilfellet. Statens vegvesen har opplyst meg om at dei i forkant og i planleggings- og stengingsperioden har hatt dialog også med Torghatten Nord AS for å finne løysingar som er til minst mogleg ulempe for trafikantane.

Samtidig er det slik at viss vi skal få oppgradert denne tunnelen, må han stengjast i periodar. Eg har tillit til at Statens vegvesen og andre aktørar fortset arbeidet med å sørge for at ulempene er så små som mogleg for trafikantane. Men det er berre å erkjenne at det har nokre konsekvensar viss vi faktisk skal få gjort den nødvendige oppgraderinga for å styrkje trafikktryggleiken også gjennom denne tunnelen.

Kirsti Leirtrø (A) [12:32:13]: Det er ingen tvil om at utbedringene er helt nødvendige. Bakgrunnen for spørsmålet var fortvilte henvendelser fra pendlere som har opplevd at de kunne bli stående ganske lenge. Med halvannen times mellomrom mellom fergene skaper dette problemer.

En annen utfordring er dårlig informasjon: Det står på Statens vegvesens nettsider at tunnelen kun er nattetengt, men innbyggerne opplever at den er stengt også på dagtid.

Er statsråden enig i at den teksten ikke skulle tyde på at tunnelen er stengt på dagtid, og at det dermed er forståelig at de reisende fortviler?

Statsråd Jon Georg Dale [12:33:01]: Eg har ikkje føresetnader for å gjere vurderingar av det; eg har ikkje sett kva som står på nettsidene. Men det er openbert at det er offentlege etatar sitt ansvar å sørge for at dei gjev rett informasjon. Det er stengt periodevis gjennom heile døgnet, og det kjem det til å vere i den mest intensive perioden, som eigentleg er frå no og forhåpentlegvis fram til sommaren 2020 – ein skal vere ferdig med den mest kritiske perioden då.

I den grad det ikkje er rett informasjon ut til trafikantane, må vi naturlegvis bidra til å rydde opp i det. Det er eit minimum av kva folk kan forvente av oss.

Kirsti Leirtrø (A) [12:33:40]: Det kan se ut som at etter at dette spørsmålet ble oversendt til statsråden, så har Statens vegvesen selv fått ordnet med bedre informasjon. Det står nå at arbeidet kan pågå døgnet rundt, og at det er ledebilkjøring, med ventetid opp mot 20 minutter.

Som statsråden selv sier, er dette med riktig informasjon og det å gjøre det minst mulig sårbart, utrolig viktig. Da blir mitt spørsmål: Kan statsråden forsikre om at gjennomslipp i tunnelen vil kunne koordineres med ferga? Det er også et viktig poeng i denne sammenhengen.

Statsråd Jon Georg Dale [12:34:25]: Eg kan ikkje garantere det i alle tilfelle, men vi vil også forsikre oss om at Statens vegvesen gjennom dialogen med Torghatten Nord gjer konsekvensane for trafikantane så små som

mogleg. Det er det eg kan forsikre representanten Leirtrø om.

Elles er det jo godt når spørsmål frå Stortinget faktisk utløyser reaksjonar. Det er jo ikkje så verst berre det.

Spørsmål 13

Fra representanten Nina Sandberg til forsknings- og høgere utdanningsministeren:

«Andelen utenlandsstudenter er altfor lav fra før, og går nå ned, trass i at statsråden har erklært et ambisiøst mål om at halvparten av norske studenter skal ha utenlandsopphold som del av studiene.

Er de 15 millionene i statsbudsjettet nok til å tette det økende gapet mellom mål og realiteter, eller kommer regjeringen med ekstratiltak når studiemobiliteten synker?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Vi går da til spørsmål 14.

Spørsmål 14

Geir Pollestad (Sp) [12:34:58]: «Etter framlegg frå regjeringa har eit fleirtal på Stortinget vedteke næringsforbod mot pelsdyrhald. Landbruksministeren har hatt på høyring eit framlegg til kompensasjonsordning for dei som er råka.

Meiner statsråden at denne er god nok?»

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:35:23]: Pelsdyrbøndene kompenseres på to måter – i tid og i penger. Kompensasjonen i form av tid er den avviklingsperioden som er fastsatt. Det betyr at pelsdyrbøndene kan drive vidare og få avkastning av sine investeringer fram til februar 2025. Bøndene kan avvikle når det passer best for den enkelte. I tillegg får pelsdyrbøndene økonomisk kompensasjon. Den dekker også utgiftene til riving og opprydding. Det skal også etableres en ordning for omstillingsmidler.

Jeg vil understreke at forslaget som har vært på høring, er helt i tråd med det forslaget til kompensasjonsordning som ble vedtatt i Stortinget i år. Forslaget ivaretar også pelsdyrbøndenes vern etter Grunnloven og etter Den europeiske menneskerettskonvensjonens bestemmelser om eiendomsrett.

Jeg vil gjenta at pelsdyrbøndene for det første får en ganske lang avviklingsperiode. I tillegg vil staten bidra med en samlet utbetaling som er anslått til over 700 mill. kr. Ut fra en gjennomsnittsberegning tilsvarer dette over 3,5 mill. kr per bruk.

Høringsforslaget er utformet i tråd med Stortingets vedtak. Derfor er det også forutsatt at det skal gjøres justeringer dersom det blir urimelige utslag i samlet utmåling av kompensasjon til den enkelte. Både når en skal vurdere ordningen generelt, og når en skal vurdere om det er urimelige utslag i enkelttilfeller, må det gjøres en vurdering av hva som er den egentlige verdien av pelsdyranleggene.

Representanten Pollestad spør om min vurdering av ordningen som sådan. Jeg mener at eksempler på takstverdi ikke uten videre kan brukes til å felle en dom over kompensasjonsordningen. Er takstene f.eks. basert på en forventet framtidig avkastning av investeringene, eller bygger de på antatt salgsverdi? Hva slags forutsetninger er lagt til grunn, særlig når det gjelder pris på pelsskinn? Analysene som er utført av Menon og NIBIO, gir grunn til en viss varsomhet når vi vurderer bruksverdi eller en tenkt markedsverdi uten et forbud.

Nå har departementet hatt høring og fått inn 160 høringssvar. Forslaget følger fullt ut stortingsvedtaket. Jeg vil likevel nå ikke konkludere endelig med hvordan forskriften blir på alle punkt, før alle høringsuttalelsene er grundig vurdert.

Geir Pollestad (Sp) [12:38:15]: Eg tenkjer på kor vondt det må vera for dei som er pelsdyrbønder, og familianane deira å høyra på svaret frå statsråden. Dette er folk som er i ein veldig vanskeleg situasjon. Dei er sjuke, redde, dei seier dei søv dårleg. Og så opplever dei ein statsråd som både verkar å vera fornøgd med det som er lagt fram, og som skyver Stortinget framfor seg i diskusjonen.

Det vert òg sagt her at ein får god tid til å omstilla seg. Eg meiner det er heilt lausrive frå verkelegheita, for viss 20 pst. av pelsdyrbøndene avviklar, forstår ein at for dei 80 pst. som er igjen, vil det ikkje vera mogleg å driva vidare.

Mitt oppfølgingsspørsmål er: Kva tid kan ein venta å få svar? Kva tid vil forskrifta verta fastsett endeleg, slik at pelsdyrbøndene endeleg får vita kva dei har å retta seg etter?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:39:20]: Jeg deler bekymringen som mange av pelsdyrbøndene har for sin framtid. Samtidig har jeg lyst til å si at fra 2012 til 2017 la en tredjedel av pelsdyrnæringen ned. Hva var grunnen til at de la ned? Det var at det har vært utfordrende priser og utfordrende inntjening fra virksomheten. Da er det viktig for meg å legge til rette for en kompensasjonsordning som ivaretar pelsdyrbøndene, og – ikke minst – hvis det er noen som faller utenfor, skal vi oppfylle Stortingets vedtak og se på enkelttilfeller som kommer urimelig ut. Når denne forskriften kommer,

avhenger av hvor mye tid vi trenger til å gå igjennom alle og se på hvilke justeringer en eventuelt må gjøre.

Geir Pollestad (Sp) [12:40:17]: Når ein bruker som argument at nokon har lagt ned frivillig, håper eg ikkje ein har tenkt å bruka det på resten av landbrukssektoren, der det òg har vore betydelege nedleggingar av mjølkebruk og anna verksemd. Det er ikkje haldbart. Dette handlar om dei som er ramma av næringsforbødet som har kome. Eg trur vel knapt det har skjedd før at ein har gjennomført ein politikk som er så alvorleg, mot ei gruppe menneske at ein må ha krisetiltak for å ta hand om dei som er ramma av politikken. Eg er veldig glad for at eg ikkje er ansvarleg for å gjennomføra dette, og eg er djupt bekymra for at statsråden ikkje tek innover seg og nærmast her seier at dei lyg, at dei snakkar feil, når dei kjem med takstar på kva eigedomen deira er verdt.

Så då er spørsmålet mitt på nytt: Vil statsråden bidra til at bøndene raskt får svar på kva som vert den endelege forskrifta?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:41:21]: Først vil jeg si at det er en ganske sterk påstand at jeg som statsråd sier at pelsdyrbøndene lyver. Det har aldri kommet ut av min munn. Det jeg sa, var at det er avhengig av hva som legges inn i vurderingene av pris. Så den påstanden vil jeg ha meg frabedt.

Det er viktig for meg å få denne forskriften ut så raskt som mulig nettopp fordi jeg forstår og tar innover meg at pelsdyrnæringen trenger en rask avklaring. Men det betyr ikke at jeg som statsråd påstår at bøndene lyver.

Spørsmål 15

Lars Haltbrekken (SV) [12:42:28]: «17. juni tok jeg opp utkastelsen av Abbasi-familien i Stortinget. Justisministeren sa blant annet: 'Jeg tror derfor det er klokt at man nå får litt mer fakta i saken, før man trekker altfor bastante konklusjoner. Det vil vi sørge for å få tak i, og så skal vi orientere Stortinget på egnet måte om saken når vi har det hele og fulle bildet.' Nå, snart fire måneder etter utkastelsen, bør statsråden ha skaffet seg det hele og fulle bildet av saken.

Når og på hvilken måte vil han orientere Stortinget om saken?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:43:17]: Jeg takker for spørsmålet. Som kjent har familien Abbasi fått endelig avslag på sine asylsøknader. Det foreligger også en rettskraftig lagmannsrettsdom fra 2017 som gir UNE medhold i at asylvedtakene var gyldige.

Uttransport med tvang til Afghanistan ble forsøkt i juni i år. Det lyktes ikke på grunn av morens helsetilstand og fordi afghanske myndigheter, mens familien befant seg i Tyrkia, ga beskjed om at returen ikke ville bli akseptert fordi familien ikke ble returnert samlet. Alle i familien er nå tilbake i Norge. UNE har fått en omgjøringsanmodning fra familien som de nå skal ta stilling til, og saken vil derfor bli vurdert på nytt av utlendingsmyndighetene.

Som representanten sikkert er kjent med, kan ikke jeg gripe inn i enkeltsaker med mindre det gjelder grunnleggende nasjonale eller utenrikspolitiske interesser, noe dette ikke gjør. Jeg har heller ingen instruksjonsrett overfor UNE, og dette er vedtatt av Stortinget.

Familiens omgjøringsanmodning vil derfor bli behandlet i tråd med gjeldende regelverk og praksis. UNE vil også vurdere om en eventuell retur til Afghanistan vil være i strid med norsk lov eller internasjonale forpliktelser. Utlendingsmyndighetene vurderer sikkerhets-situasjonen i landet fortløpende, ut fra et bredt spekter av kilder.

Da familien ble pågrepet og uttransportert i juni, skjedde det på bakgrunn av grundig planlegging gjennomført i et samarbeid mellom Trøndelag politidistrikt og Politiets utlendingsenhet. UNE ble da rutinemessig varslet om uttransporten. PUS barnefaglige koordinator deltok i planleggingen for å kvalitetssikre den barnefaglige tilnærmingen. Under pågripelsen og uttransporten ble den mindreårige sønnen ivaretatt av tjenestepersoner med utvidet kompetanse innenfor samtaleteknikk med barn. Både lege og sykepleier var til stede under pågripelsen og fram til ankomst på Gardermoen. Etter egen vurdering fortsatte legen med følget til Istanbul. Legen vurderte kontinuerlig helsesituasjonen til dem som skulle uttransporteres, og da ble alle ansett som reisedyktige.

PU har forholdt seg til helsepersonellets vurderinger underveis. Da den helsemessige vurderingen endret seg, ble uttransporten av moren avbrutt. Jeg finner ingen grunn til å kritisere gjennomføringen av transporten. Gjeldende rutiner er blitt fulgt, både når det gjelder rettssikkerheten og hensynet til den enkeltes situasjon.

Tvangsreturer er vanskelig for alle parter, og uforutsette hendelser kan oppstå. Jeg nevner avslutningsvis at Stortinget i høst skal behandle et representantforslag, framsatt i Dokument 8:179 LS for 2018–2019. To av forslagene gjelder midlertidig returstats til Afghanistan og etablering av en uavhengig tilsynsordning for tvangsreturer. Disse spørsmålene vil jeg komme nærmere tilbake til i den forbindelse, men det vil også være naturlig å ta inn denne redegjørelsen i svaret jeg skal gi på det representantforslaget.

Lars Haltbrekken (SV) [12:46:16]: Jeg takker for svaret. Jeg oppfatter svaret på mitt spørsmål som at statsråden kommer tilbake til Stortinget med en orientering om utkastelsen i forbindelse med behandlingen av det refererte forslaget.

Jeg håper også at statsråden der går grundig inn i hvordan denne utkastelsen ble gjennomført. En av de legene som var med på uttransporten, og som mente det var forsvarlig å transportere ut mor, som var bevisstløs under hele uttransporten, har tidligere kommet med fremmedfiendtlige uttalelser på nettet. Jeg håper virkelig at statsråden vil gå grundigere inn i dette når han skal redegjøre for Stortinget, og jeg vil be om en bekreftelse på det.

Statsråd Jøran Kallmyr [12:47:24]: Jeg tror det er veldig viktig å skille mellom hva profesjonelle deltakere gjør i form av sin profesjon, og hva som er deres personlige mening. Jeg ville f.eks. ikke hatt noe problem med å forholde meg til lege Mads Gilbert og hans legefaglige vurderinger, selv om han og jeg står ganske langt fra hverandre i synet på innvandringspolitikk. Jeg har

tillit til – med mindre det er motbevist – at leger forholder seg til sin yrkesprofesjon og sin yrkesetikk. Jeg er også kjent med at dette er en sak som skal bli vurdert av Legeforeningen. Da er det de som er riktig instans for å vurdere om legen har opptrådt i tråd med legeetikken.

Lars Haltbrekken (SV) [12:48:12]: Jeg takker igjen for svaret og ser fram til den orienteringen som statsråden skal komme med i forbindelse med behandlingen av vårt forslag i Stortinget senere i år.

Statsråd Jøran Kallmyr [12:48:29]: Det håper jeg han ser fram til.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:48:38]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.49.

